

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

3

Εμπειρίες βίας

9

Εμπειρίες παρενόχλησης

12

Εμπειρίες επιλεγμένων εγκλημάτων και απάτης κατά της περιουσίας

15

Αναφορά εμπειριών εγκληματικότητας στην αστυνομία και άλλες αρχές

18

Αυτοπρόσωπη παρουσία σε εγκλήματα και ανάληψη δράσης

20

Ανησυχία για την εγκληματικότητα και αποφυγή κινδύνων

© Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021.

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ούτε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός του ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021.

Print	ISBN 978-92-9461-164-2	doi:10.2811/622769	TK-06-20-041-EL-C
PDF	ISBN 978-92-9461-139-0	doi:10.2811/683702	TK-06-20-041-EL-N

Φωτογραφίες:

Εξώφυλλο: © AlexLinch / iStock

Σελίδα 5: © jayzynism / Adobe Stock

Σελίδα 8: © JackF / Adobe Stock

Σελίδα 11: © Daisy-Daisy / iStock

Σελίδα 14: © terovesalainen / Adobe Stock

Σελίδα 17: © kumikomini / iStock

Σελίδα 21: © krsmanovic / Adobe Stock

Το έγκλημα, ιδίως το βίαιο, παραβιάζει τα βασικά ανθρώπινα και θεμελιώδη δικαιώματα των θυμάτων. Αυτά στο πλαίσιο βίαιων εγκλημάτων μπορεί να περιλαμβάνουν το δικαίωμα στη ζωή και στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, παράλληλα με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη κατά την καταγγελία μιας εγκληματικής πράξης και τη μη διακριτική μεταχείριση κάποιου ως θύματος. Επηρεάζονται όμως και άλλα δικαιώματα, όπως αυτά που σχετίζονται με την ιδιοκτησία και την προστασία των καταναλωτών.

Η παρούσα περίληψη παρουσιάζει τα κυριότερα στοιχεία της δεύτερης κύριας έκθεσης του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), η οποία βασίζεται στην έρευνά του για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η έκθεση επικεντρώνεται στις εμπειρίες των ανθρώπων ως θυμάτων ορισμένων ειδών εγκλήματος. Συγκεκριμένα, καλύπτει τα εξής:

- τη βία,
- την παρενόχληση, εντός και εκτός διαδικτύου,
- και τα εγκλήματα κατά της παρουσίας –διάρρηση, κατάχρηση τραπεζικού λογαριασμού ή κάρτας πληρωμών κάποιου και εξαπάτηση των καταναλωτών.

Η έκθεση εξετάζει επίσης πόσο συχνά τα θύματα καταγγέλλουν τις εν λόγω εγκληματικές πράξεις στην αστυνομία και παρουσιάζει περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την παρενόχληση και τη βία, όσον αφορά π.χ. τους δράστες και τους χώρους στους οποίους συνέβησαν τα περιστατικά. Η επιλογή αυτών των εγκλημάτων αντικατοπτρίζει αξιόποινες πράξεις κατά προσώπων και κατά περιουσιακών στοιχείων, «παραδοσιακά» εγκλήματα όπως η διάρρηση, αλλά και εγκλήματα που διαπράττονται εντός και εκτός διαδικτύου.

Επιπλέον, η ανάλυση εξετάζει τον βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι ανησυχούν μήπως πέσουν θύματα εγκληματικής πράξης, και αν έχουν αλλάξει συμπεριφορά λόγω ενός εκτιμώμενου κινδύνου επίθεσης ή παρενόχλησης για να αποφύγουν καταστάσεις όπου θα μπορούσαν να συμβούν τέτοια περιστατικά.

Η έκθεση διερευνά επίσης πόσο πρόθυμοι θα ήταν οι άνθρωποι να παρέμβουν, να καταγγείλουν ένα περιστατικό στην αστυνομία ή, αν τους ζητηθεί, να υποβάλουν αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο σε σχέση με τρία υποθετικά σενάρια: σωματική βία μεταξύ συντρόφων, σωματική βία εις βάρος παιδιών και περιβαλλοντικά εγκλήματα.

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται παρέχουν τα πρώτα δεδομένα πανευρωπαϊκής έρευνας για τις εμπειρίες θυματοποίησης του γενικού πληθυσμού λόγω εγκληματικότητας, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χάραξη ενωσιακής και εθνικής πολιτικής και τη θέσπιση νομοθεσίας για τα θύματα εγκληματικών πράξεων.

Έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα: βασικά στοιχεία

Η έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα συγκέντρωσε δεδομένα από 29 χώρες: 27 κράτη μέλη της ΕΕ, το Ηνωμένο Βασίλειο (κράτος μέλος εκείνη την εποχή) και τη Βόρεια Μακεδονία (η μόνη χώρα εκτός ΕΕ με καθεστώς παρατηρητή στον FRA όταν σχεδιάστηκε η έρευνα). Στην έρευνα συμμετείχε αντιπροσωπευτικό δείγμα από κάθε χώρα –από 1 000 (στις περισσότερες χώρες) έως περίπου 3 000 συμμετέχοντες στη Γαλλία και τη Γερμανία. Οι συνεντεύξεις

πραγματοποιήθηκαν από τον Ιανουάριο έως τον Οκτώβριο του 2019, σε συνολικό δείγμα 34 948 συμμετεχόντων.

Τα αποτελέσματα είναι αντιπροσωπευτικά σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και σε επίπεδο χώρας, και αφορούν άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω με συνήθη τόπο κατοικίας στη χώρα στην οποία διέμεναν και κατά την έρευνα.

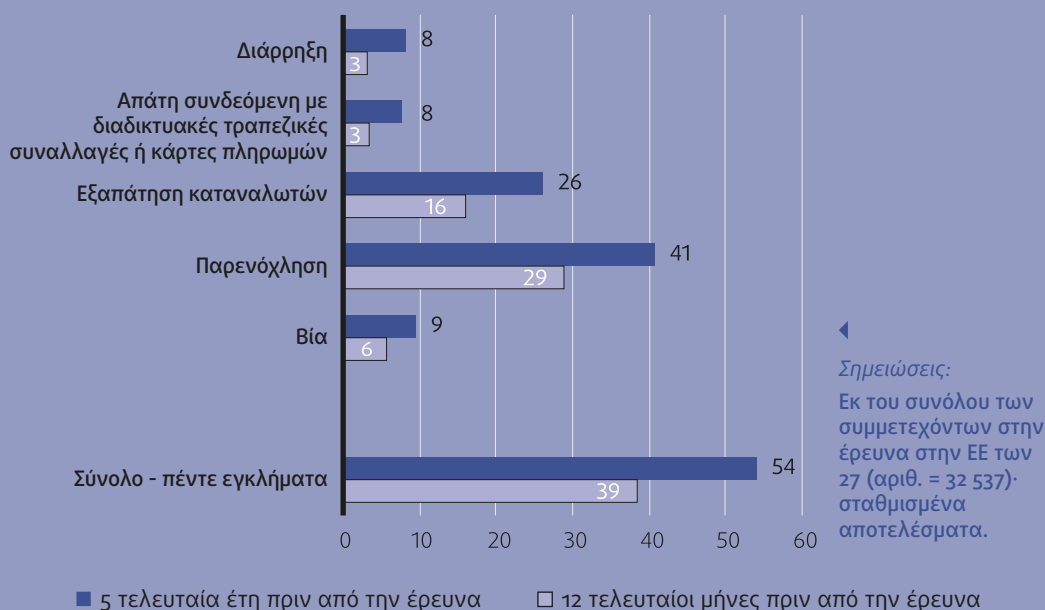
Συνολικό ποσοστό θυματοποίησης λόγω εγκληματικότητας στην έρευνα

Στο πλαίσιο της έρευνας για τα θεμελιώδη δικαιώματα, οι άνθρωποι ρωτήθηκαν για τις εμπειρίες τους όσον αφορά πέντε είδη εγκληματικών πράξεων: διάρρηξη, απάτη συνδεδεμένη με διαδικτυακές τραπεζικές συναλλαγές ή κάρτες πληρωμών, εξαπάτηση καταναλωτών, παρενόχληση και βία. Η έκθεση εξετάζει τα αποτελέσματα για καθένα από τα πέντε είδη.

Συνολικά, το 54 % των ανθρώπων στην ΕΕ των 27 έχει πέσει θύμα μίας ή περισσότερων από αυτές τις εγκληματικές ενέργειες κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα, και το 39 % κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα. Ο επιπολασμός των εγκληματικών πράξεων διαφέρει σημαντικά από είδος σε είδος.

Από τα πέντε είδη, οι άνθρωποι υπέστησαν συχνότερα παρενόχληση (41 % κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα), με τα περιστατικά εξαπάτησης των καταναλωτών να ακολουθούν (26 %). Οι εμπειρίες διάρρηξης και απάτης συνδεδεμένης με διαδικτυακές τραπεζικές συναλλαγές ή κάρτες πληρωμών είναι λιγότερο συχνές – λιγότεροι από ένας στους 10 έχουν πέσει θύμα τέτοιου είδους απάτης κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Τα συνολικά ποσοστά επιπολασμού εμπειριών εγκληματικότητας, τόσο κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα όσο και κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα, συνδέονται στενά με τις εμπειρίες παρενόχλησης και εξαπάτησης καταναλωτών, καθώς αποτελούν τα πιο διαδεδομένα από τα πέντε είδη εγκληματικών πράξεων στην έρευνα.

ΣΧΗΜΑ 1: ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ ΕΙΔΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΚΛΗΘΗΚΑΝ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΟΥΝ ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 12 ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %)

Πηγή: FRA, *Fundamental Rights Survey 2019* («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»). Τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις στατιστικές υπηρεσίες *Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, NL)*, *Centre des technologies de l'information de l'État (CTIE, LU)* και *Statistics Austria (AT)*

Εκτός από τα πέντε είδη εγκλήματος που αναφέρονται ανωτέρω, στο πλαίσιο της έρευνας για τα θεμελιώδη δικαιώματα οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν εάν ένας δημόσιος υπάλληλος ή δημόσιος αξιωματούχος τούς είχε ζητήσει ή περίμενε από αυτούς να του κάνουν κάποια χάρη (όπως δώρο ή δωρεά) με αντάλλαγμα μια συγκεκριμένη υπηρεσία. Συνολικά, το 4 % των ανθρώπων έχουν βιώσει ένα τέτοιο περιστατικό τα τελευταία πέντε έτη στην ΕΕ των 27. Ωστόσο, οι εμπειρίες διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Η πρώτη έκθεση του FRA σχετικά με την έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα αναλύει τα αποτελέσματα λεπτομερέστερα.

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΒΙΑΣ

Περισσότεροι από 22 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ υπέστησαν σωματική βία το τελευταίο έτος πριν από την έρευνα.

- ★ Σχεδόν ένα στα 10 άτομα (9 %) στην ΕΕ των 27 δέχθηκε σωματική βία κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα, και το 6 % κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα. Αυτό σημαίνει ότι περισσότερα από 22 εκατομμύρια άτομα δέχθηκαν σωματική βία στη διάρκεια ενός έτους στην ΕΕ των 27 (εκτίμηση βασισμένη στα αποτελέσματα της έρευνας σε συνάρτηση με τον πληθυσμό της ΕΕ).
- ★ Αυτά τα αποτελέσματα αναφέρονται στην εμπειρία μίας ή περισσότερων από τις τέσσερις διαδοσμένες πράξεις σωματικής βίας για τις οποίες ερωτήθηκαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα: σας χαστούκισε κάποιος, σας έριξε κάτι, σας έσπρωξε ή σας τράβηξε από τα μαλλιά, σας χτύπησε μία φορά με γροθιά ή με κάτι άλλο που θα μπορούσε να σας τραυματίσει, σας κλότσησε ή σας έσυρε, σας χτύπησε ή προσπάθησε να σας πνίξει ή να σας στραγγαλίσει;
- ★ Οι εμπειρίες ποικίλλουν από χώρα σε χώρα εντός της ΕΕ, ενώ τα ποσοστά των ατόμων που δέχθηκαν σωματική βία κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα κυμαίνονται από 3 % έως 18 %. Αυτές οι διαφορές μεταξύ κρατών μελών πρέπει να εξεταστούν σε συνάρτηση με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις εγκληματικές πράξεις που έχουν καταγραφεί από την αστυνομία σε κάθε χώρα (κάτι το οποίο δεν αποτελεί αντικείμενο της τρέχουσας έκθεσης), καθώς και με τα δεδομένα σχετικά με τα πρότυπα καταγγελίας εγκληματικών πράξεων, τα οποία διερευνά ένα συγκεκριμένο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης.
- ★ Οι νέοι (16-29 ετών) διατρέχουν τον υψηλότερο κίνδυνο να δεχθούν σωματική βία σε σύγκριση με τις άλλες ηλικιακές ομάδες, και σε σύγκριση με ομάδες με άλλα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά που εξετάζει η έρευνα. Σχεδόν ένα στα τέσσερα άτομα (23 %) ηλικίας 16-29 ετών δέχθηκε σωματική βία κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Σε άλλες ηλικιακές κατηγορίες, σωματική βία κατά το ίδιο χρονικό διάστημα δέχθηκε ένα στα 10 άτομα, ή και λιγότερα.

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 1

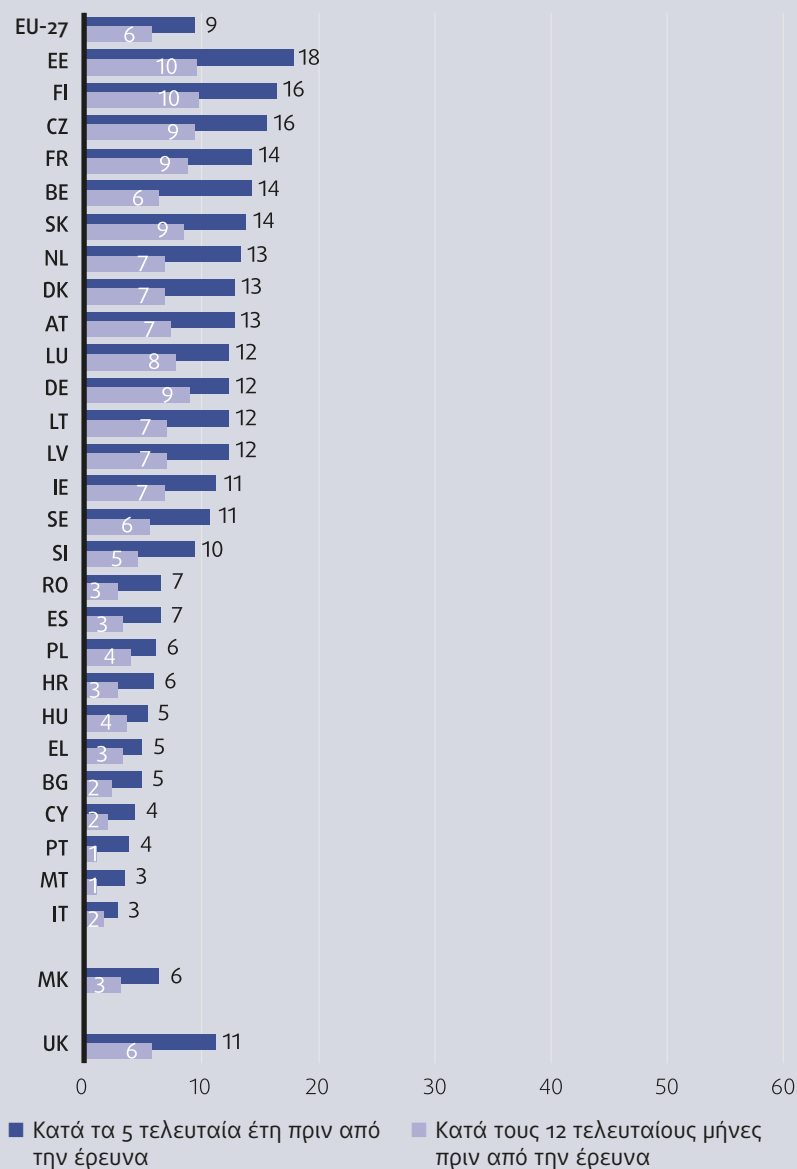
Η σωματική βία είναι μια ανησυχητική πραγματικότητα σε ολόκληρη την ΕΕ, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους για να διασφαλίσουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλα τα θύματα εγκληματικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των πιο ευάλωτων, παρέχοντας στα θύματα τις απαραίτητες πληροφορίες, υποστήριξη και προστασία και επιτρέποντας τη συμμετοχή τους σε ποινικές διαδικασίες.

Το ποσοστό περιστατικών σωματικής βίας μεταξύ των νέων είναι πολύ υψηλότερο από ό,τι σε άλλες ηλικιακές ομάδες. Αυτό απαιτεί τη λήψη μέτρων από τα κράτη μέλη της ΕΕ ώστε οι νέοι να ενημερώνονται σχετικά με τα δικαιώματά τους και το πού θα πρέπει να απευθυνθούν σε περίπτωση που δεχθούν σωματική βία. Σε αυτή την ηλικιακή ομάδα, ορισμένες εμπειρίες βίας μπορεί να σχετίζονται με το σχολείο ή με περιβάλλοντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με τη συμμετοχή συνομηλίκων τους. Είναι, λοιπόν, σημαντικό να θεσπιστούν στοχευμένα μέτρα γι' αυτό το πλαίσιο.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να λάβουν στοχευμένα μέτρα για την πρόληψη της σωματικής βίας κατά ατόμων με αναπηρία, εθνοτικών μειονοτήτων και λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, τρανς και μεσοφυλικών ατόμων, που πλήττονται από υψηλότερα ποσοστά σωματικής βίας και παρενόχλησης σε σχέση με άλλους. Εκτός από τη σωματική βία γενικά, αυτές οι ομάδες είναι ευάλωτες σε επιθέσεις υποκινούμενες από το μίσος, όπως επισημαίνουν οι στοχευμένες έρευνες του FRA σε συγκεκριμένες ομάδες. Αυτό μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στο αίσθημα ασφάλειας των εν λόγω ομάδων.

- ★ Άλλες ομάδες που δέχονται σωματική βία σε ποσοστό υψηλότερο από τον μέσο όρο του συνολικού πληθυσμού περιλαμβάνουν άτομα που θεωρούν ότι ανήκουν σε εθνοτική μειονότητα (22 % κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα), άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή «άλλοι» (19 %) και άτομα που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθεις δραστηριότητές τους λόγω προβλημάτων υγείας ή αναπηρίας (17 %).

ΣΧΗΜΑ 2: ΟΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 12 ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΑΝΑ ΧΩΡΑ (%)

◀
Σημειώσεις:
 Επί του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα στην ΕΕ των 27, στη Βόρεια Μακεδονία και στο Ηνωμένο Βασίλειο (αριθ. = 34 948)· σταθμισμένα αποτελέσματα.

Πηγή: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»)- τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

Η βία αποτελεί σαφή παραβίαση των δικαιωμάτων των θυμάτων, ιδίως του δικαιώματος στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και του δικαιώματός τους στην ακεραιότητα [άρθρα 2 και 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης)]. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, ως θύμα βίαιου εγκλήματος θα πρέπει να αναγνωρίζεται το άτομο που έχει θιγεί από τον δράστη, το οποίο θα πρέπει να προστατεύεται από επαναθυματοποίηση, να έχει πρόσβαση στη δικαιοσύνη και τη δυνατότητα να συμμετέχει σε ποινικές διαδικασίες. Από την έρευνα προκύπτει ότι ένας σημαντικός αριθμός ατόμων στην ΕΕ δέχεται σωματική βία κάθε χρόνο. Η έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών υποστηρίζει αυτό το εύρημα, όπως και άλλες έρευνες του FRA που έχουν επικεντρωθεί στις εμπειρίες βίας ομάδων όπως οι μετανάστες και οι εθνοτικές μειονότητες και οι ΛΟΑΔΜ.

Όπως αναγνωρίζεται στην πρώτη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025), τα πιο ευάλωτα από αυτά, όπως θύματα έμφυλης βίας, ανήλικα θύματα, θύματα με αναπηρίες ή θύματα εγκλημάτων μίσους, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κινήσουν ποινικές διαδικασίες και να διαχειριστούν τα επακόλουθα της εγκληματικής πράξης. Από την άποψη αυτή, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων απαιτεί κατάλληλες δομές που να παρέχουν υπηρεσίες γενικής και εξειδικευμένης υποστήριξης, καθώς και προστασία σύμφωνα με τις συγκεκριμένες ανάγκες των θυμάτων. Για τον εντοπισμό των θυμάτων με ειδικές ανάγκες προστασίας, η οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη να δίδουν ιδιαίτερη προσοχή σε υποθέσεις

που αφορούν βία μεταξύ ατόμων με στενή συγγένεια εξ αίματος, έμφυλη βία, σεξουαλική βία, εγκλήματα μίσους και άλλα εγκλήματα που σχετίζονται με τα προσωπικά χαρακτηριστικά των θυμάτων, και θύματα με αναπηρία.

Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 9 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα θύματα με ειδικές ανάγκες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένους οργανισμούς υποστήριξης με επαρκές προσωπικό και χρηματοδότηση. Το άρθρο 18 απαιτεί επίσης ειδικά μέτρα για την προστασία αυτών των θυμάτων από τον κίνδυνο δευτερογενούς θυματοποίησης (λόγω της αντιμετώπισής τους από την αστυνομία και το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης), καθώς και περαιτέρω θυματοποίησης (κατά την εκ νέου θυματοποίησή τους), εκφοβισμού και αντιποίνων (από τον/τους δράστη/-ες).

Άλλες ειδικές πράξεις του παράγωγου δικαίου της ΕΕ, όπως η απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, δίνουν και αυτές έμφαση στα δικαιώματα συγκεκριμένων ομάδων ευάλωτων θυμάτων. Όσον αφορά τα ανήλικα θύματα, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι το συμφέρον του παιδιού θα αποτελεί πρωταρχικό μέλημα και θα αξιολογείται σε εξατομικευμένη βάση. Πρέπει να επιδεικνύεται ευαισθησία προς το παιδί, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας, τις απόψεις, τις ανάγκες και τις ανησυχίες του (άρθρο 1 παράγραφος 2).

Το άρθρο 16 παράγραφος 4 της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες καλεί συγκεκριμένα τα συμβαλλόμενα κράτη να «λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική, τη διανοητική και ψυχική ανάρρωση, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη των ατόμων με αναπηρία που είναι θύματα οιασδήποτε μορφής εκμετάλλευσης, βιαιοπραγίας ή κακοποίησης, παρέχοντάς τους ιδίως υπηρεσίες προστασίας».

Όσον αφορά τα μέσα πολιτικής, το σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά του ρατσισμού για την περίοδο 2020-2025 καθορίζει συγκεκριμένες δράσεις για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους, ενώ το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά 2020-2030 επικεντρώνεται στις εμπειρίες του πληθυσμού των Ρομά σε ό,τι αφορά εγκλήματα μίσους και ρητορική μίσους. Στη στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025, η διαφύλαξη της ασφάλειας των λεσβιών, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των τρανς, των μη δυϊκών ως προς το φύλο, των μεσοφυλικών ατόμων και των κουίρ είναι ένας από τους τέσσερις βασικούς τομείς με τους οποίους πρέπει να ασχοληθούμε.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΒΙΑΣ – ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡΩΝ

Οι γυναίκες βιώνουν σωματική βία σε δυσανάλογο βαθμό στο σπίτι, ενώ οι άνδρες βιώνουν συχνά βία σε δημόσιους χώρους.

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 2

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει, εκτός από τα μέτρα που απαιτούνται για να ενθαρρύνουν και να δώσουν τη δυνατότητα στα θύματα αυτά να καταγγείλουν περιστατικά εγκληματικότητας (βλ. **Γνώμη 5**), να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης ειδικών μέτρων για τη διασφάλιση στοχευμένης υποστήριξης για τα θύματα βίας στο οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων να εφαρμόζονται στην πράξη όσον αφορά τα άτομα –σε δυσανάλογο βαθμό γυναίκες– που βιώνουν βία στο σπίτι, από μέλη της οικογένειας ή άλλους συγγενείς, και προσπαθούν επομένως να λάβουν υποστήριξη για να σπάσουν τον κύκλο της βίας και να αποκτήσουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Τα εν λόγω μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν εκπαίδευση και ειδικές κατευθυντήριες γραμμές για επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με θύματα (όπως επαγγελματίες υγείας ή εκπαιδευτικοί) σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού εγκληματικών πράξεων στο οικογενειακό περιβάλλον και το πώς να τις αντιμετωπίσουν κατάλληλα. Σε αυτό το πλαίσιο, ενθαρρύνεται επίσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αξιοποιήσει την εμπειρογνομοσύνη και τις δυνατότητες της νεοσύστατης πλατφόρμας για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της που δεν το έχουν πράξει παροτρύνονται να επικυρώσουν τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Παράλληλα, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να βασιστούν στα δεδομένα από την έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα, και από την προηγούμενη έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών, κατά τη διερεύνηση των κενών στην υφιστάμενη νομοθεσία, βρίσκοντας παράλληλα τρόπους για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της έμφυλης βίας μέσω της εφαρμογής του ισχύοντος δικαίου και της ισχύουσας πολιτικής –ευθυγραμμιζόμενα με το σχέδιο δράσης της Επιτροπής που καθορίζεται στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων καθώς και στη στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025.

★ Τα περιστατικά σωματικής βίας κατά ανδρών (εξαιρουμένης της σεξουαλικής) ήταν συχνότερα σε δημόσιους χώρους (39 %), όπως δρόμοι, πάρκα ή άλλοι χώροι. Τα περιστατικά σωματικής βίας κατά γυναικών (και πάλι εξαιρουμένης της σεξουαλικής) ήταν συχνότερα στο οικογενειακό τους περιβάλλον (37 %).

★ Όσον αφορά τους άνδρες, ο δράστης στα περιστατικά αυτά ήταν συχνά άτομο που δεν γνώριζαν (42 %). Αντίθετα, στα περιστατικά σωματικής βίας κατά γυναικών ο δράστης ήταν συνήθως μέλος της οικογένειας ή άλλος συγγενής.

Τα εν λόγω αποτελέσματα της έρευνας θα πρέπει να ερμηνευτούν σε συνάρτηση με τα προηγούμενα ευρήματα της έρευνας του FRA για τη βία κατά των γυναικών, στην οποία μετρήθηκαν λεπτομερέστερα οι εμπειρίες γυναικών που δέχθηκαν βία, συμπεριλαμβανομένης της άσκησης βίας από τους συντρόφους τους καθώς και της σεξουαλικής βίας, που έχουν ως θύματα σε δυσανάλογο βαθμό γυναίκες.

★ Στην πλειονότητα των περιπτώσεων σωματικής βίας, ο δράστης ήταν άνδρας ή ομάδα ανδρών. Αυτό αφορούσε το 72 % των περιστατικών σωματικής βίας κατά των ανδρών και το 60 % των περιστατικών βίας κατά των γυναικών.

Στην ερώτηση εάν κάποια από τα περιστατικά σωματικής βίας ήταν σεξουαλικής φύσης, οι γυναίκες που απάντησαν ναι ήταν περισσότερες (13 %) από τους άνδρες (10 %). Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι, σύμφωνα με τα δεδομένα, όταν τα περιστατικά σωματικής βίας περιλαμβάνουν πράξεις σεξουαλικής φύσης τα θύματα υφίστανται ποικίλες ψυχολογικές συνέπειες και βλάβες συχνότερα από ό,τι σε άλλες περιπτώσεις. Συνολικά, το 51 % των ανδρών δηλώνει ότι το πιο πρόσφατο περιστατικό σωματικής (μη σεξουαλικής) βίας δεν είχε ψυχολογικές συνέπειες, σε σύγκριση με το 30 % των γυναικών. Το 34 % των γυναικών δηλώνει αντίθετα ότι υπέστη ψυχολογικές συνέπειες τεσσάρων ή πέντε ειδών από ένα περιστατικό σωματικής βίας που ενείχε και στοιχεία σεξουαλικής φύσης, σε σύγκριση με το 9 % των ανδρών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν τις βασικές διαφορές μεταξύ των εμπειριών βίας που έχουν βιώσει οι γυναίκες και αυτών που έχουν βιώσει οι άνδρες. Οι εν λόγω διαφορές έχουν σημαντικές συνέπειες όσον αφορά τον αντίκτυπο στα θύματα και την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη. Όταν το περιστατικό βίας συμβαίνει σε δημόσιο χώρο, συνήθως βρίσκονται εκεί άλλα άτομα που μπορούν να παρέμβουν ή να ενεργήσουν ως μάρτυρες, αυτό όμως δεν συμβαίνει συνήθως όταν το περιστατικό βίας λαμβάνει χώρα στο οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι, γενικά, οι γυναίκες και οι άνδρες θύματα περιστατικών βίας δεν βρίσκονται στην ίδια θέση όσον αφορά την αναζήτηση βοήθειας, την καταγγελία των περιστατικών στην αστυνομία ή την εξέταση των περιστατικών στο δικαστήριο.

Σε αυτό το πλαίσιο, η στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025 αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στις ενέργειες που απαιτούνται για την κάλυψη των ειδικών αναγκών των θυμάτων έμφυλης βίας. Περιγράφει δράσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση των δικαιωμάτων της εν λόγω ομάδας θυμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης της φυσικής προστασίας, της δημιουργίας ενός δικτύου της ΕΕ για την πρόληψη της έμφυλης και της ενδοοικογενειακής βίας και της παροχής χρηματοδότησης από την ΕΕ. Η πλατφόρμα για τα δικαιώματα των θυμάτων συγκεντρώνει όλους τους φορείς σε επίπεδο ΕΕ που σχετίζονται με τα δικαιώματα των θυμάτων. Μέσω της πλατφόρμας, η Επιτροπή στοχεύει επίσης στη διευκόλυνση της συνεχούς ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και στη γόνιμη αλληλεπίδραση μεταξύ της στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων και, για παράδειγμα, της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ισότητα των φύλων 2020-2025.

Αναγνωρίζοντας ότι το ποσοστό των ανδρών δραστών βίας είναι δυσανάλογα μεγάλο, και σύμφωνα με το άρθρο 84 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την πρόληψη του εγκλήματος, η ΕΕ θα πρέπει να υποστηρίξει τη δράση των κρατών μελών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος. Η εν λόγω δράση θα στοχεύει στη θέσπιση μέτρων για την εκπαίδευση των αγοριών και των νεαρών ανδρών έτσι ώστε να επιλύουν τις συγκρούσεις χωρίς βία ή καταχρηστική συμπεριφορά, και να αντιμετωπίζουν τα κορίτσια και τις γυναίκες — καθώς και τα άλλα αγόρια και τους άνδρες — με σεβασμό, σεβόμενοι τα αντίστοιχα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ισότητας και της μη διακριτικής μεταχείρισης.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις που μπορούν να επανεντάξουν τους άνδρες παραβάτες και να τους υποστηρίξουν ώστε να εξελιχθούν σε υπεύθυνα και αξιοσέβαστα άτομα. Σε αυτές μπορεί να περιλαμβάνεται η εκπαίδευση κατά της βίας με τη δέουσα έμφαση στους ρόλους των φύλων και στα στερεότυπα που σχετίζονται με την ανδρική επιθετικότητα. Τα κράτη μέλη που δεν το έχουν πράξει ήδη ενθαρρύνονται να καθιερώσουν ως ποινική κύρωση την εκπαίδευση για την πρόληψη βίαιων συμπεριφορών με συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου, με στόχο τη μείωση των ποσοστών επαναθυματοποίησης, σύμφωνα με το άρθρο 18 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων.

ΣΧΗΜΑ 3: ΦΥΛΟ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΒΙΑΣ, ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΠΟΥ ΒΙΩΣΑΝ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %)

Πηγή: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»)- τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

Σημειώσεις:

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα στην ΕΕ των 27 που περιέγραψαν το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας (αριθ. = 3 230, γυναίκες = 1 573, άνδρες = 1 657)- σταθμισμένα αποτελέσματα.

Σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 9 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, οι γυναίκες που βιώνουν περιστατικά βίας στο σπίτι, με δράστες μέλη της οικογένειας ή άλλους συγγενείς, και προσπαθούν έτσι να λάβουν υποστήριξη για να σπάσουν τον κύκλο της βίας και να αποκτήσουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένους οργανισμούς υποστήριξης με επαρκές προσωπικό και χρηματοδότηση. Το άρθρο 18 απαιτεί επίσης ειδικά μέτρα για την προστασία των εν λόγω θυμάτων από τον κίνδυνο δευτερογενούς θυματοποίησης, επαναθυματοποίησης, εκφοβισμού και αντιποίνων.

Δεδομένου ότι τα αποτελέσματα της έρευνας υπογραμμίζουν τη διάσταση του φύλου στα περιστατικά βίας, καθώς τα βιώνουν διαφορετικά γυναίκες και άνδρες, τα ευρήματα μπορούν να εξεταστούν σε συνάρτηση με συγκεκριμένα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που επισημαίνουν την ανάγκη για ευαισθητοποιημένη ως προς τη διάσταση του φύλου εκπαίδευση. Για παράδειγμα, το άρθρο 10 της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να διασφαλίσουν στον τομέα της εκπαίδευσης την εξάλειψη κάθε στερεοτύπου όσον αφορά τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών, και το άρθρο 14 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης τονίζει τη σημασία μιας εκπαίδευσης που προάγει την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την εξάλειψη των στερεοτύπων όσον αφορά τους ρόλους των φύλων, τον αμοιβαίο σεβασμό και τη μη βίαιη επίλυση των συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Είναι γεγονός ότι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας ξεχωρίζει ως η πιο ολοκληρωμένη διεθνής πράξη για τη βία κατά των γυναικών μέχρι σήμερα. Καθορίζει μέτρα εξαιρετικά σημαντικά για την καταπολέμηση της βίας μεταξύ συντρόφων, όπως η στοχευμένη προστασία από το ποινικό δίκαιο όσον αφορά τη βία μεταξύ συντρόφων, ένα αποτελεσματικό σύστημα εντολών προστασίας και εξειδικευμένοι οργανισμοί υποστήριξης στους οποίους έχουν πρόσβαση όλες οι γυναίκες που έχουν δεχθεί βία από τους συντρόφους ή τους πρώην συντρόφους τους. Κατά τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης, 21 κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, και έξι την έχουν υπογράψει αλλά δεν την έχουν επικυρώσει ακόμη¹. Η ΕΕ έχει υπογράψει και αυτή τη Σύμβαση, αλλά δεν την έχει επικυρώσει ακόμη.

Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν εθνικές στρατηγικές για τα δικαιώματα των θυμάτων, οι οποίες να διασφαλίζουν μια συντονισμένη και οριζόντια προσέγγιση για τα δικαιώματα αυτά, για παράδειγμα μέσω της ενσωμάτωσης των δικαιωμάτων των θυμάτων σε πολιτικές όπως η εκπαιδευτική.

¹ Από τον Ιανουάριο του 2021, τα ακόλουθα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Εσθονία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Κροατία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία και Φινλανδία. Επιπλέον, από τις χώρες που καλύπτει η έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα, η Βόρεια Μακεδονία έχει επίσης επικυρώσει τη Σύμβαση. Τα ακόλουθα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υπογράψει τη σύμβαση, αλλά δεν την έχουν επικυρώσει ακόμη: Βουλγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Σλοβακία και Τσεχία. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει υπογράψει και αυτό τη Σύμβαση, αλλά δεν την έχει επικυρώσει ακόμη.

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ

Σχεδόν 110 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ υπέστησαν διάφορες μορφές παρενόχλησης κατά το τελευταίο έτος πριν από την έρευνα.

- ★ Στην ΕΕ των 27, δύο στα πέντε άτομα (41 %) έχουν υποστεί παρενόχληση —από επιθετικά και απειλητικά σχόλια σε διαπροσωπικό επίπεδο έως επιθετικές και απειλητικές χειρονομίες και μηνύματα στο διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης— κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα, το 29 % των ατόμων είχαν υποστεί παρενόχληση. Αυτό σημαίνει ότι σχεδόν 110 εκατομμύρια άτομα υπέστησαν παρενόχληση στη διάρκεια ενός έτους στην ΕΕ των 27 (εκτίμηση βασισμένη στα αποτελέσματα της έρευνας σε συνάρτηση με τον πληθυσμό της ΕΕ).
- ★ Οι εμπειρίες παρενόχλησης (κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα) κυμαίνονται από 46 % έως 9 % ανάλογα με τη χώρα.
- ★ Μία από τις συνηθέστερες μορφές παρενόχλησης που βιώνουν οι άνθρωποι στην ΕΕ είναι τα προσβλητικά ή απειλητικά σχόλια σε διαπροσωπικό επίπεδο, κατάσταση την οποία βίωσε το 32 % των ανθρώπων κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα.
- ★ Συνολικά, το 14 % των ανθρώπων στην ΕΕ υπέστη παρενόχληση στον κυβερνοχώρο κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Αυτά τα περιστατικά μπορεί να περιλάμβαναν τη λήψη προσβλητικών ή απειλητικών μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή γραπτών μηνυμάτων ή τη διάδοση στο διαδίκτυο επιθετικών ή απειλητικών σχολίων για το άτομό τους.
- ★ Τρεις στους πέντε (61 %) στην ηλικιακή ομάδα 16-29 ετών έχουν υποστεί παρενόχληση στα πέντε τελευταία έτη πριν από τη διεξαγωγή της έρευνας. Συνολικά, στην ίδια ηλικιακή ομάδα και στο συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο, το 27 % έχει υποστεί παρενόχληση στον κυβερνοχώρο. Είναι τα υψηλότερα ποσοστά από όλες τις ηλικιακές ομάδες, καθώς οι εμπειρίες παρενόχλησης ελαττώνονται όσο μεγαλώνει η ηλικία.
- ★ Ενώ η συχνότητα των περιστατικών παρενόχλησης είναι παρόμοια για τις γυναίκες και τους άνδρες, το 18 % των γυναικών χαρακτήρισε το πιο πρόσφατο περιστατικό παρενόχλησης σεξουαλικής φύσης, σε σύγκριση με το 6 % των ανδρών.
- ★ Αν και το μέσο ποσοστό παρενόχλησης είναι 41 % (στα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα), η κατανομή των δεδομένων σε συγκεκριμένες κοινωνικο-δημογραφικές ομάδες (για την ίδια περίοδο) αποκαλύπτει υψηλότερα ποσοστά: το 57 % των ανθρώπων που αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή «άλλοι»· το 54 % των ανθρώπων που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία κατοικούν· το 51 % όσων γεννήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ· το 49 % όσων γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ· και το 50 % των ατόμων με αναπηρίες (όσων αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις συνήθειες δραστηριότητές τους λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας).

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 3

Λόγω της ευρείας διάδοσης της παρενόχλησης, η ΕΕ θα πρέπει να επανεξετάσει τις υφιστάμενες νομοθετικές και πολιτικές «απαντήσεις» στην παρενόχληση, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής, και όλα τα περιβάλλοντα όπου είναι πιθανόν να λάβουν χώρα περιστατικά παρενόχλησης (συμπεριλαμβανομένου του διαδικτύου), περιλαμβάνοντας και την παρενόχληση εκτός του χώρου εργασίας και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Λόγω του δυσανάλογου αντικτύπου της παρενόχλησης —ιδίως στον κυβερνοχώρο— στους νέους, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσουν στα θύματα πρόσβαση σε απλές και αποτελεσματικές μεθόδους για την καταγγελία των περιστατικών και τη διερεύνησή τους. Η ΕΕ μπορεί να υποστηρίξει τα κράτη μέλη όσον αφορά αυτό το θέμα, βοηθώντας τα να διασφαλίσουν, για παράδειγμα μέσω του μελλοντικού νόμου για τις ψηφιακές υπηρεσίες, την παροχή εναρμονισμένων κανόνων για την αντιμετώπιση του παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένης της υποκίνησης βίας, μίσους και διακρίσεων.

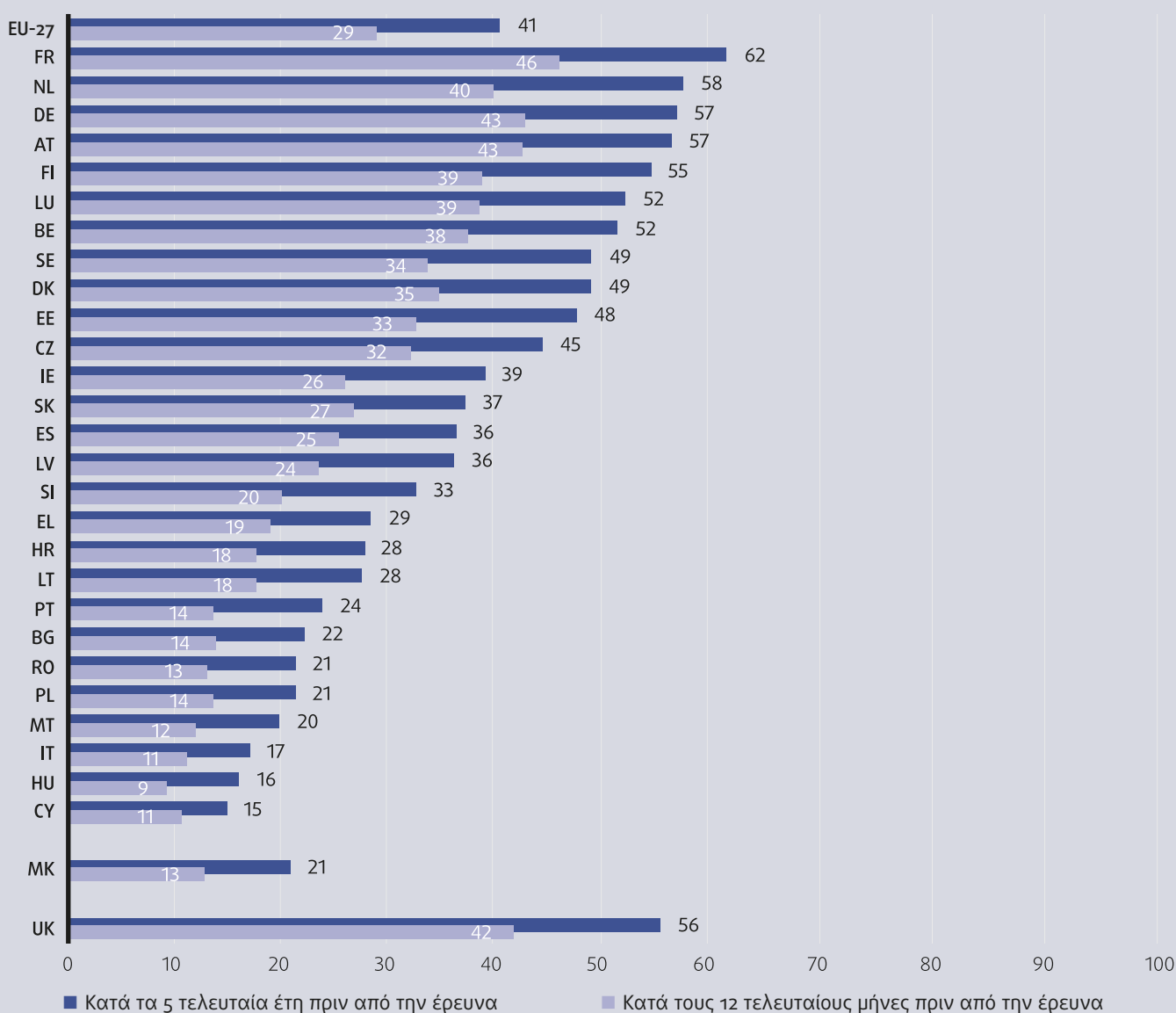
Λαμβάνοντας υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην παρούσα και σε πολλές άλλες εκθέσεις του FRA σχετικά με τον αντίκτυπο της παρενόχλησης που υποκινείται από το μίσος κατά διαφόρων ομάδων της κοινωνίας, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίζουν πλήρως την προστασία που παρέχει η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, η οποία αντιμετωπίζει όλα τα θύματα εγκληματικών πράξεων μίσους ισότιμα, ανεξάρτητα από τον λόγο που επικαλούνται οι παραβάτες. Αυτό συνάδει με την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, σύμφωνα με την οποία τα μέτρα του ποινικού δικαίου θα πρέπει να καλύπτουν εξίσου όλους τους λόγους διακρίσεων που προβλέπονται από το άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνάδει επίσης με το σχέδιο της Επιτροπής να προτείνει την επέκταση του καταλόγου των ευρωεγκλημάτων, ώστε να συμπεριλάβει όλες τις μορφές εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους.

- ★ Η παρενόχληση που δεν περιλαμβάνει πράξεις σεξουαλικής φύσης διαπράττεται συχνά από κάποιον τον οποίο δεν γνωρίζει το θύμα (το 52 % των περιστατικών που αφορούν γυναίκες και το 59 % των περιστατικών που αφορούν άνδρες). Ωστόσο, σε σύγκριση με τους άνδρες, οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να υποστούν παρενόχληση που συνοδεύεται από πράξεις σεξουαλικής φύσης από αγνώστους: στο 72 % των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης εις βάρος γυναικών οι παραβάτες ήταν άγνωστοι, σε σύγκριση με το 40 % των αντίστοιχων περιστατικών εις βάρος ανδρών. Επιπλέον, το 57 % των γυναικών υποστηρίζει ότι η σεξουαλική παρενόχληση έλαβε χώρα σε δημόσιο χώρο (σε δρόμο, πάρκο ή αλλού), σε σύγκριση με το 30 % των περιστατικών σεξουαλικής φύσης που βίωσαν άνδρες.
- ★ Όσον αφορά περιστατικά παρενόχλησης που δεν περιελάμβαναν πράξεις σεξουαλικής φύσης, το 77 % των ανδρών και το 58 % των γυναικών δηλώνουν ότι ο παραβάτης ήταν άνδρας (ή ομάδα ανδρών).

Σημειώσεις:

Επί του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα στην ΕΕ των 27, στη Βόρεια Μακεδονία και στο Ηνωμένο Βασίλειο (αριθ. = 34 948) σταθμισμένα αποτελέσματα.

ΣΧΗΜΑ 4: ΟΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 12 ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΑΝΑ ΧΩΡΑ (%)

Πηγή: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»)- τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

Σύμφωνα με την έρευνα, πολλοί άνθρωποι στην ΕΕ είναι εκτεθειμένοι σε διάφορες μορφές παρενόχλησης, όμως κατά την ανάλυση του γενικού πληθυσμού σε ιδιαίτερες ομάδες παρατηρούνται αξιοσημείωτες διαφορές.

Συγκεκριμένα, οι νέοι υφίστανται παρενόχληση σε πολύ υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τους ηλικιωμένους, συμπεριλαμβανομένων των περιστατικών παρενόχλησης στον κυβερνοχώρο. Η ΕΕ έχει λάβει ήδη ένα σχετικό μέτρο: τροποποίηση της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων του 2018 η οποία προβλέπει την καλύτερη προστασία της ηθικής ανάπτυξης των ανηλίκων. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ανακοινώσει την πρόθεσή της να προτείνει νομοθετική δέσμη για τις ψηφιακές υπηρεσίες, για τον εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου που θεσπίστηκε στην οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο (οδηγία 2000/31/ΕΚ). Η νομοθετική δέσμη για τις ψηφιακές υπηρεσίες θα μπορούσε να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, κανόνες σχετικά με τους τρόπους διαχείρισης παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο (για παράδειγμα, υποκίνηση βίας, μίσους ή διακρίσεων για οποιουδήποτε προστατευόμενους λόγους διακρίσεων, όπως η φυλή, η εθνικότητα, το φύλο ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός). Στο σχέδιο ψηφίσματός του για τη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία 2019-2027, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σημειώνει ότι πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι νέοι θα έχουν τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν και να καταγγέλλουν τη ρητορική μίσους και τις διακρίσεις εντός και εκτός διαδικτύου ².

Με τη σειρά τους, τα άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας ή αναπηρίες, τα άτομα που έχουν γεννηθεί εκτός της χώρας ή προέρχονται από εθνοτικές μειονότητες, καθώς και τα άτομα ΛΟΑΔΜ, αναφέρουν κι αυτά υψηλότερα ποσοστά παρενόχλησης από τον μέσο όρο. Θεωρητικά, τα αυξημένα ποσοστά μπορεί να οφείλονται εν μέρει στην έκθεση αυτών των ομάδων στην παρενόχληση με κίνητρο το μίσος. Εν προκειμένω, η απόφαση-πλαίσιο του 2008 για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία αναγνωρίζει εν μέρει την ανάγκη προστασίας ομάδων προσώπων ή ενός μέλους μιας τέτοιας ομάδας —που προσδιορίζεται βάσει της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών ή της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής— από την υποκίνηση βίας και μίσους. Ωστόσο, άλλες ομάδες που αναφέρουν υψηλά επίπεδα παρενόχλησης, σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, όπως τα

άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας ή αναπηρίες, καθώς και τα άτομα ΛΟΑΔΜ, δεν απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο προστασίας μέσω του δικαίου της ΕΕ έναντι των εγκλημάτων μίσους. Η αναφορά σε θύματα «εγκλήματος που οφείλεται σε προκαταλήψεις ή διακρίσεις» (άρθρο 22 παράγραφος 3) στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων αντιμετωπίζει σε έναν βαθμό αυτή την πραγματικότητα, διότι τοποθετεί όλα τα θύματα εγκλημάτων μίσους σε ισότιμη βάση, ανεξάρτητα από τον λόγο που επικαλούνται οι παραβάτες.

Στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος εργασιών της Επιτροπής για το 2021 προαναγγέλλθηκαν περαιτέρω νομοθετικές εξελίξεις σε επίπεδο ΕΕ σε αυτόν τον τομέα. Το πρόγραμμα εργασιών αναφέρεται σε μια νέα πρωτοβουλία για την επέκταση του καταλόγου των ευρωεγκλημάτων προκειμένου να περιληφθούν όλες οι μορφές εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους, είτε για λόγους φυλής, θρησκευματος, φύλου και σεξουαλικότητας είτε για άλλους λόγους.

Η παρενόχληση έχει έμφυλη διάσταση. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία, οι γυναίκες πλήττονται σε δυσανάλογο βαθμό από τη σεξουαλική παρενόχληση από αγνώστους· αυτά τα εγκλήματα διαπράττονται στη συντριπτική πλειονότητά τους από άνδρες και συχνά λαμβάνουν χώρα σε δημόσιο χώρο. Το υφιστάμενο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ για την ισότητα των φύλων περιορίζει την αναγνώριση της παρενόχλησης —και τον έμφυλο χαρακτήρα της— στους τομείς της αγοράς εργασίας και της παροχής αγαθών και υπηρεσιών ³. Στην αιτιολογική σκέψη 17, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων αναγνωρίζει τη σεξουαλική παρενόχληση ως μορφή έμφυλης βίας —δηλαδή, μια μορφή διάκρισης και παραβίασης των θεμελιωδών ελευθεριών του θύματος— και προβλέπει αναλόγως προστασία για τα θύματα.

² Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2018), Σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας: Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 (ΕΕ C 456 της 18.12.2018, σ. 1).

³ Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 204 της 26.7.2006, σ. 23)· οδηγία 2004/113/ΕΚ του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2004, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών (ΕΕ L 373 της 21.12.2004, σ. 37)· οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 2010, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα και για την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 180 της 15.7.2010, σ. 1).

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Ένας στους έξι ανθρώπους (16 %) στην ΕΕ υπήρξε θύμα εξαπάτησης καταναλωτή κατά το τελευταίο έτος πριν από την έρευνα.

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 4

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδίδουν αμείωτη προσοχή στα εγκλήματα κατά της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών εγκλημάτων, αξιοποιώντας δίκτυα σε επίπεδο ΕΕ, όπως είναι το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει επίσης να εξετάσουν την οργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης και την ανάπτυξη εργαλείων για την πρόληψη εγκλημάτων κατά της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων των διαρρήξεων, καθώς και της απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και καρτών πληρωμών.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόζουν αποτελεσματικά την υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της απάτης και την προστασία των καταναλωτών, στην πράξη. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την καθοδήγηση των προσπαθειών τους. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα μπορούσαν να εξετάσουν τη σύσταση νέων ή την ενίσχυση υφιστάμενων ομάδων εμπειρογνομόνων για τη διεξαγωγή αποτελεσματικών ερευνών σε περιπτώσεις διαδικτυακής απάτης, και να φροντίσουν ώστε τα θύματα διαδικτυακών αδικημάτων να μπορούν εύκολα να καταγγέλλουν τα περιστατικά. Επίσης, θα πρέπει να εξετάσουν την ανάληψη δράσεων για την ευθυγράμμιση της προστασίας των καταναλωτών με τη σύγχρονη πραγματικότητα, ιδίως την ευχέρεια πραγματοποίησης διασυνοριακών και διαδικτυακών συναλλαγών, σε σχέση με τη (διαδικτυακή) απάτη εις βάρος καταναλωτών, σύμφωνα με το Νέο Θεματολόγιο για τους Καταναλωτές για την περίοδο 2020-2025.

Οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την υλοποίηση και την παρακολούθηση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τα υψηλότερα ποσοστά διαρρήξεων, απάτης μέσω καρτών πληρωμών και ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και εξαπάτησης καταναλωτών μεταξύ ατόμων που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθειες δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας), προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπα τα πλέον ευάλωτα μέλη της κοινωνίας.

Διάρρηξη

- ★ Συνολικά, το 8 % των ανθρώπων στην ΕΕ των 27 έχει πέσει θύμα διάρρηξης του σπιτιού ή άλλης ιδιοκτησίας του κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Παράλληλα, το 3 % έχει πέσει θύμα διάρρηξης κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα.
- ★ Ανάλογα με τη χώρα, οι εμπειρίες διάρρηξης (κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα) κυμαίνονται από 14 % έως 2 %.
- ★ Για ορισμένες κοινωνικές ομάδες τα ποσοστά διαρρήξεων είναι υψηλότερα. Σε αυτά περιλαμβάνονται άτομα που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθειες δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας) και άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως μέλη εθνοτικών μειονοτήτων. Οι διαφορές ως προς το φύλο, την ηλικία, τη μόρφωση, το αστικό/αγροτικό περιβάλλον και την ικανότητα επιβίωσης δεν συσχετίζονται με τις διαφορές στα ποσοστά εμπειρίας διάρρηξης κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα.

Απάτη

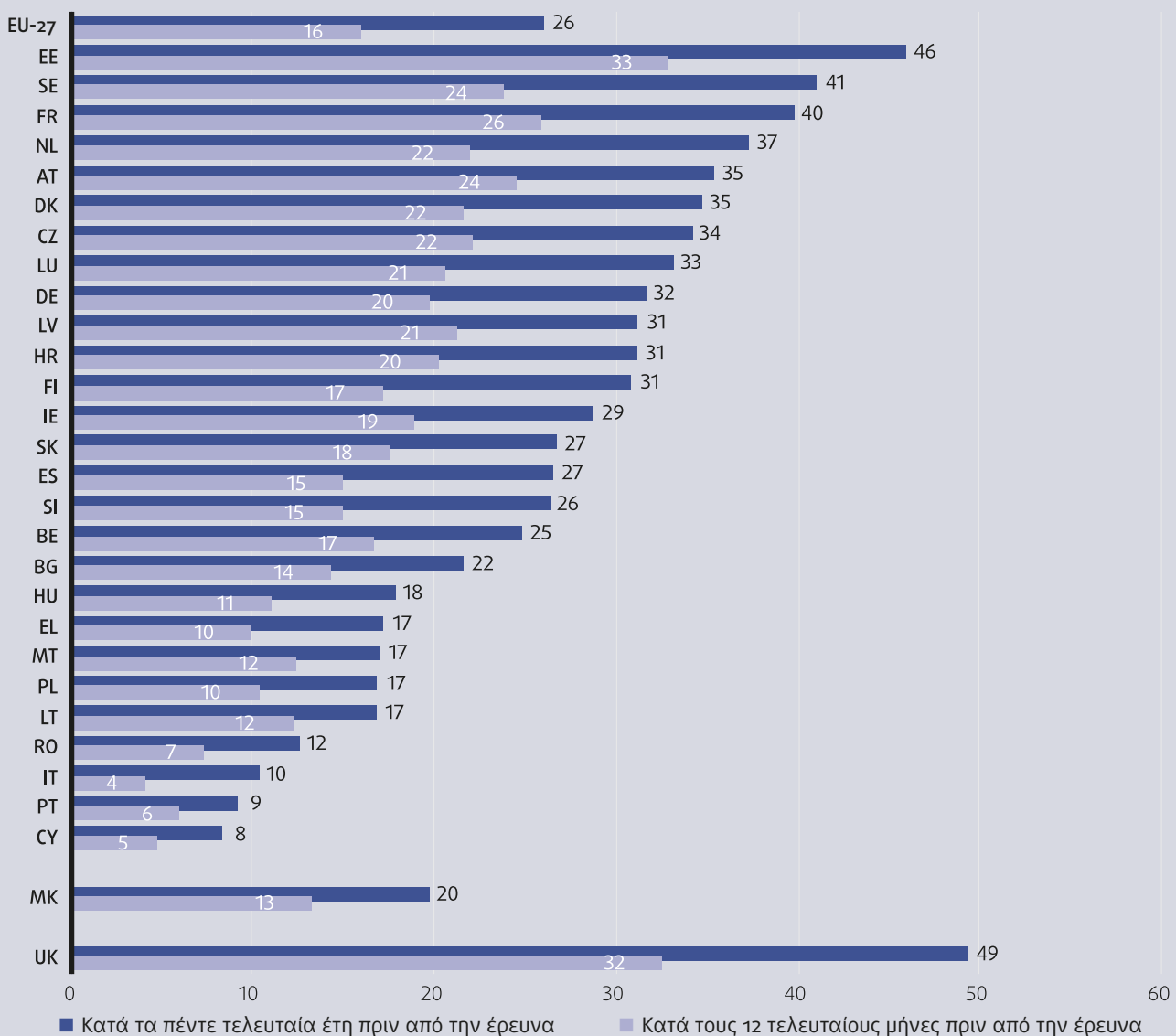
- ★ Στην ΕΕ των 27, το 8 % των ανθρώπων έχει πέσει θύμα απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών ή καρτών πληρωμών (δηλαδή, μέσω πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας) κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Παράλληλα, το 3 % έχει πέσει θύμα απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών ή καρτών πληρωμών κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα.
- ★ Οι εμπειρίες απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών ή καρτών πληρωμών κυμαίνονται από 19 % έως 1 % ανάλογα με τη χώρα. Αυτή η διαφορά μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από το ποσοστό των διαδικτυακών συναλλαγών στα διάφορα κράτη μέλη.
- ★ Το ποσοστό εμπειριών απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών ή καρτών πληρωμών δεν διαφέρει σημαντικά όσον αφορά τα περισσότερα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά που εξετάστηκαν. Ωστόσο, το ποσοστό των ατόμων με περιορισμούς στις συνήθειες δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας) που έπεσαν θύματα απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών ή καρτών πληρωμών κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα ανήλθε σε 14 %, έναντι 6 % των ατόμων που δεν αντιμετωπίζουν τέτοιους περιορισμούς.
- ★ Ένας στους τέσσερις (26 %) στην ΕΕ των 27 έπεσε θύμα εξαπάτησης καταναλωτή κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Εν προκειμένω, η απάτη αφορά εξαπάτηση ή παραπλάνηση ως προς την ποσότητα, την ποιότητα, την τιμολόγηση ή την παράδοση των αγαθών, προϊόντων ή υπηρεσιών που αγοράστηκαν. Στους 12 τελευταίους μήνες πριν από την έρευνα, το 16 % έπεσε θύμα τέτοιας απάτης.
- ★ Οι εμπειρίες εξαπάτησης καταναλωτή (κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα) κυμαίνονται από 46 % έως 8 % ανάλογα με τη χώρα.

- ★ Από τις κοινωνικο-δημογραφικές ομάδες που εξετάστηκαν, τα ποσοστά εξαπάτησης καταναλωτών είναι υψηλότερα στους νέους και τους ανθρώπους με υψηλό μορφωτικό επίπεδο σε σύγκριση με τις μεγαλύτερες ηλικίες και τους ανθρώπους χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου. Αυτό μπορεί να αντικατοπτρίζει την έκθεση σε κίνδυνο –στην ΕΕ των 27, το 81 % των χρηστών του διαδικτύου ηλικίας 16 έως 29 ετών πραγματοποιεί ηλεκτρονικές αγορές, σε σύγκριση με το 56 % των χρηστών του διαδικτύου ηλικίας 65 ετών και άνω– σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη επίγνωση του προβλήματος της απάτης.
- ★ Τα ποσοστά εξαπάτησης καταναλωτών είναι υψηλότερα στην κατηγορία των ατόμων που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθεις δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας) (36 % κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα) σε σύγκριση με τα άτομα που δεν αντιμετωπίζουν τέτοιους περιορισμούς (23 %). Υψηλότερα ποσοστά διαπιστώνονται επίσης στην περίπτωση όσων ανήκουν σε εθνικές μειονότητες (37 %) και όσων αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή «άλλοι» (μη ετεροφυλόφιλοι) (35 %).
- ★ Κατά την περιγραφή του πιο πρόσφατου περιστατικού εξαπάτησης καταναλωτή, δύο στους πέντε (41 %) από αυτούς που είχαν αγοράσει προϊόντα ή υπηρεσίες στο διαδίκτυο, μέσω τηλεφώνου ή μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δηλώνουν ότι είχαν παραγγείλει τα εν λόγω προϊόντα ή τις υπηρεσίες από το εξωτερικό. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, το ποσοστό των διασυνοριακών αγορών ήταν πολύ υψηλότερο: 94 % στο Λουξεμβούργο και 87 % στη Μάλτα.

Σημειώσεις:

Επί του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα στην ΕΕ των 27, στη Βόρεια Μακεδονία και στο Ηνωμένο Βασίλειο (αριθ. = 34 948)· σταθμισμένα αποτελέσματα.

ΣΧΗΜΑ 5: ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 12 ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΑΝΑ ΧΩΡΑ (%)

Πηγή: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»): τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

Η εμπειρία της διάρρηξης του σπιτιού ή άλλης ιδιοκτησίας μπορεί να προκαλέσει αίσθημα ανασφάλειας και φόβου στα θύματα. Αυτό το έγκλημα έχει επιπλέον οικονομικές επιπτώσεις –απώλεια περιουσίας και ζημία στο σπίτι– τις οποίες οι άνθρωποι καλούνται να αντιμετωπίσουν με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με τα οικονομικά μέσα που διαθέτουν και την ασφαλιστική κάλυψή τους. Η διάρρηξη παραβιάζει το δικαίωμα ιδιοκτησίας (άρθρο 17 του Χάρτη), το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 7) και το δικαίωμα στην ανθρωπίνη αξιοπρέπεια (άρθρο 1). Επομένως, τα θύματα έχουν δικαίωμα αίτησης ανταπόκρισης της ποινικής δικαιοσύνης στη θυματοποίησή τους που λειτουργεί ως πραγματική προσφυγή σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη και την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Παρόμοιο είναι το ποσοστό ανθρώπων στην ΕΕ που αναφέρουν παράνομη χρήση του ηλεκτρονικού τραπεζικού λογαριασμού ή των καρτών πληρωμών τους. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει την εξίσου μεγάλη συμβολή της διαδικτυακής απάτης στις εμπειρίες θυματοποίησης. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την απάτη μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και καρτών πληρωμών μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά τα κράτη μέλη της ΕΕ κατά την υλοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνονται στην οδηγία για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας μέσω πληρωμής πλην των μετρητών [οδηγία (ΕΕ) 2019/713], την οποία τα κράτη μέλη όφειλαν να ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 31 Μαΐου 2021. Τα υψηλότερα ποσοστά απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και καρτών πληρωμών εις βάρος ατόμων που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθειες δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας) εγείρουν ανησυχία σχετικά με την εκμετάλλευση μερικών από τα πιο ευάλωτα μέλη της κοινωνίας. Αυτό το ζήτημα αναφέρεται στο άρθρο 16 («Ελευθερία από εκμετάλλευση, βία και εξαπάτηση») της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

Το άρθρο 38 του Χάρτη και το σχετικό παράγωγο δίκαιο της ΕΕ (όπως η οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά) προβλέπουν σε γενικές γραμμές υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών. Ωστόσο, ένας στους τέσσερις καταναλωτές (26 %) στην ΕΕ των 27 έχει πέσει θύμα απάτης κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα, δηλαδή αισθάνεται ότι έχει εξαπατηθεί ή παραπλανηθεί ως προς την ποσότητα, την ποιότητα, την τιμή ή την παράδοση αγαθών, προϊόντων ή υπηρεσιών που έχει αγοράσει. Αυτό δεν συνεπάγεται πάντα εγκληματική δραστηριότητα, όμως το τελικό αποτέλεσμα είναι η αίσθηση του πελάτη ότι το προϊόν ή η υπηρεσία που πλήρωσε δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του. Στις περιπτώσεις εγκληματικών δραστηριοτήτων, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπει ότι οι καταναλωτές που πέφτουν θύματα εξαπάτησης πρέπει να έχουν κατάλληλη προστασία, υποστήριξη και πρόσβαση στη δικαιοσύνη, όπως συμβαίνει με τα θύματα άλλων εγκλημάτων.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα, παρατηρείται μεγάλος όγκος διασυνοριακών συναλλαγών κατά την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών μέσω διαδικτύου, τηλεφώνου ή ηλεκτρονικών μηνυμάτων. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για τη λήψη μέτρων προστασίας των καταναλωτών τα οποία θα είναι αποτελεσματικά σε αυτές τις περιπτώσεις. Όπως και στην περίπτωση απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και καρτών πληρωμών, τα ποσοστά εξαπάτησης καταναλωτών είναι υψηλότερα για όσους αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθειες δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας), και κατά συνέπεια τα άτομα αυτά χρειάζονται ιδιαίτερη προστασία και υποστήριξη κατά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

Η ανάγκη ενίσχυσης της προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών, μεταξύ άλλων μέσω της ενδυνάμωσής τους και της αποτελεσματικότερης επιβολής των νόμων, είναι ένα από τα βασικά ζητήματα που απασχολούν αυτή τη στιγμή την ΕΕ στο πλαίσιο του νέου Θεματολογίου της Επιτροπής για τους Καταναλωτές για την περίοδο 2020-2025.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΡΧΕΣ

Τα περισσότερα περιστατικά σωματικής βίας και παρενόχλησης δεν καταγγέλλονται στην αστυνομία.

- ★ Σύμφωνα με την περιγραφή της πιο πρόσφατης εμπειρίας εγκλήματος κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα, το 30 % των ανθρώπων στην ΕΕ των 27 κατήγγειλε σωματική βία στην αστυνομία και το 11 % προέβη σε καταγγελία περιστατικού παρενόχλησης.
- ★ Τα ποσοστά καταγγελίας σωματικής βίας στην αστυνομία κυμαίνονται από 40 % έως 9 %, ανάλογα με τη χώρα, για το πιο πρόσφατο περιστατικό κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα. Αυτή η διαφορά μπορεί να αντικατοπτρίζει εν μέρει τα αντίστοιχα επίπεδα εμπιστοσύνης στην ικανότητα της αστυνομίας, ή την εικαζόμενη προθυμία της, να διώξει ένα έγκλημα. Τα ποσοστά καταγγελίας παρενόχλησης σε οποιαδήποτε αρχή (συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας) κυμαίνονται από 31 % έως 5 %, ανάλογα με τη χώρα, για το πιο πρόσφατο περιστατικό κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα.
- ★ Πέρα από τις καταγγελίες περιστατικών σωματικής βίας στην αστυνομία, το 17 % των θυμάτων επικοινωνήσε με τις ιατρικές υπηρεσίες μετά το περιστατικό και το 6 % με εξειδικευμένη οργάνωση υποστήριξης θυμάτων.
- ★ Τα ποσοστά καταγγελίας ποικίλλουν ανάλογα με τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων. Όσοι αντεπεξέρχονται εύκολα ή πολύ εύκολα στις υποχρεώσεις τους με το οικογενειακό τους εισόδημα, οι φοιτητές και όσοι κατοικούν σε αγροτικές περιοχές είναι πιθανότερο να μην καταγγείλουν ένα περιστατικό βίας. Αντίθετα, τα άτομα που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθειες δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας), τα άτομα που ανήκουν σε εθνοτική μειονότητα και όσοι αυτοπροσδιορίζονται ως λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή «άλλοι» είναι πιο πρόθυμοι να καταγγείλουν περιστατικά στην αστυνομία σε σχέση με όσους δεν θεωρούν ότι ανήκουν σε αυτές τις ομάδες. Αυτή η διαφορά ενδέχεται να αντικατοπτρίζει τα υψηλά ποσοστά εγκλημάτων με κίνητρο το μίσος σε βάρος των συγκεκριμένων ομάδων.
- ★ Στοιχεία σωματικής βίας που μπορούν να υποδηλώνουν πιο σοβαρά περιστατικά οδηγούν σε υψηλότερα ποσοστά υποβολής καταγγελιών. Ειδικότερα, στην αστυνομία καταγγέλθηκε το 60 % των βίαιων περιστατικών σεξουαλικής φύσης, έναντι 27 % των περιστατικών μη σεξουαλικής φύσης. Η υποβολή καταγγελιών είναι σπανιότερη από τον μέσο όρο όταν ο παραβάτης είναι μέλος της οικογένειας ή άλλος συγγενής

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 5

Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να εξετάσουν τη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων για την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση των ανθρώπων ώστε να καταγγέλλουν τα περιστατικά εγκλημάτων, ιδίως τα περιστατικά βίας και παρενόχλησης, διότι το ποσοστό καταγγελιών των εν λόγω εγκλημάτων είναι χαμηλότερο σε σχέση με ορισμένα άλλα. Αυτή είναι μια σημαντική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη, διότι με αυτόν τον τρόπο τα θύματα των εγκλημάτων μπορούν να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους και για τη διαθέσιμη υποστήριξη. Τα μέτρα για την ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων θα πρέπει να λάβουν υπόψη τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τους λόγους μη καταγγελίας, και σχετικά με τα χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης των μη υπηκόων κατά την καταγγελία περιστατικών παρενόχλησης.

Κατά τη θέσπιση τέτοιων μέτρων, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι η σχέση θύτη και θύματος επηρεάζει τις πιθανότητες υποβολής καταγγελίας στην αστυνομία για εγκλήματα, όπως συμβαίνει με τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας ή βίας μεταξύ συντρόφων. Όπως επισημαίνεται στη [γνώμη 2](#), θα πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί η υποβολή καταγγελιών για τέτοια εγκλήματα και να διαρραγεί ο κύκλος της επαναθυματοποίησης των θυμάτων. Σε αυτό το πλαίσιο, τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να εξετάσουν τις δυνατότητες για παροχή συνδρομής και συμβουλών σχετικά με τα δικαιώματα στα θύματα εγκλημάτων που επικοινωνούν μετά το περιστατικό με άλλες υπηρεσίες πλην της αστυνομίας, π.χ. με παρόχους ιατρικών υπηρεσιών.

Κατά την καταγραφή των εγκλημάτων και την υποβολή στοιχείων για την κατάσταση σε κάθε χώρα, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν μηχανισμούς αναφοράς τρίτων για την καταγραφή περισσότερων περιστατικών. Μερικά από αυτά τα περιστατικά δεν θα μπορούσαν να υποπέσουν ειδικά στην προσοχή της αστυνομίας, για παράδειγμα τα περιστατικά τα οποία τα θύματα δεν θεωρούν για κάποιον λόγο αρκετά «σοβαρά» ώστε να τα αναφέρουν στην αστυνομία.

(μόνο το 22 % αυτών των περιστατικών καταγγέλθηκαν στην αστυνομία). Το στοιχείο αυτό συμβάλλει σημαντικά στον περιορισμένο αριθμό καταγγελιών ενδοοικογενειακής βίας ή/και βίας μεταξύ συντρόφων.

- ★ Τρεις στους πέντε (62 %) καταγγέλλοντες περιστατικό παρενόχλησης στην αστυνομία ήταν ικανοποιημένοι με τον τρόπο που η αστυνομία χειρίστηκε το περιστατικό. Το αντίστοιχο ποσοστό όσων κατήγγειλαν στην αστυνομία το πιο πρόσφατο περιστατικό σωματικής βίας ανερχόταν στο 63 %. Ωστόσο, μόλις το 42% των θυμάτων παρενόχλησης που δεν ήταν πολίτες της χώρας ήταν ικανοποιημένοι με τον τρόπο με τον οποίο η αστυνομία χειρίστηκε το περιστατικό μετά την καταγγελία, έναντι 63 % των πολιτών της χώρας.
- ★ Στις περιπτώσεις όπου τα θύματα δεν κατήγγειλαν περιστατικά βίας και παρενόχλησης στην αστυνομία, ο πιο συνηθισμένος λόγος που ανέφεραν ήταν ότι δεν θεώρησαν το περιστατικό αρκετά σοβαρό για να προβούν στην καταγγελία του. Όσον αφορά τους λόγους για τη μη υποβολή καταγγελίας για σωματική βία στην αστυνομία σε περιπτώσεις τραυματισμού του θύματος, ένας στους τέσσερις (23 %) θεώρησε ότι η αστυνομία δεν θα έκανε τίποτα, ενώ το 14 % ανέφερε ότι δεν εμπιστευόταν την αστυνομία.
- ★ Τα ποσοστά καταγγελίας εγκλημάτων κατά ξένης περιουσίας (είτε στην αστυνομία είτε σε άλλες αρχές) είναι υψηλότερα από τα ποσοστά καταγγελίας περιστατικών βίας ή παρενόχλησης. Στην ΕΕ των 27, το 73 % των διαρρήξεων καταγγέλθηκε στην αστυνομία, όπως και το 95 % των περιστατικών απάτης μέσω ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών ή καρτών πληρωμών (στην αστυνομία ή σε άλλες αρχές). Συνολικά, το 50 % των περιστατικών εξαπάτησης καταναλωτών στην ΕΕ των 27 καταγγέλθηκε –στις περισσότερες περιπτώσεις ωστόσο σε άλλες αρχές και όχι στην αστυνομία.

ΣΧΗΜΑ 6: ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %) ^{α,β}

Σημειώσεις:

^α Επί των συμμετεχόντων στην έρευνα στην ΕΕ των 27 που δεν κατήγγειλαν στην αστυνομία το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας που βίωσαν κατά τα πέντε τελευταία έτη πριν από την έρευνα (αριθ. = 2 317)· σταθμισμένα αποτελέσματα.

^β Στην έρευνα, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να υποδείξουν έναν ή περισσότερους λόγους μη καταγγελίας του περιστατικού, ανάλογα με την περίπτωση τους. Οι συμμετέχοντες μπορούσαν, επίσης, να απαντήσουν «Δεν γνωρίζω» ή «Προτιμώ να μην απαντήσω».

Πηγή: FRA, *Fundamental Rights Survey 2019* («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»)· τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

Τα περισσότερα περιστατικά βίας και παρενόχλησης δεν καταγγέλλονται στις αρχές, ενώ η πλειονότητα των εγκλημάτων κατά ξένης περιουσίας που αναφέρονται στην έρευνα καταγγέλλονται στην αστυνομία, και ορισμένα από τα περιστατικά που δεν καταγγέλλονται στην αστυνομία καταγγέλλονται σε άλλες αρχές. Τα υψηλά ποσοστά καταγγελιών εγκλημάτων κατά ξένης περιουσίας οφείλονται συνήθως στο γεγονός ότι η υποβολή καταγγελίας συνιστά προϋπόθεση για τη λήψη αποζημίωσης, για παράδειγμα από την ασφαλιστική εταιρεία. Σύμφωνα με τα εν λόγω αποτελέσματα, οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να καταγγείλουν ένα έγκλημα στην αστυνομία όταν το θεωρούν αυτό αποτελεσματικό, δηλαδή όταν θεωρούν ότι η καταγγελία τους θα έχει συγκεκριμένο, ευεργετικό αποτέλεσμα.

Τα περιστατικά σωματικής βίας καταγγέλλονταν πιο συχνά όταν περιλάμβαναν τραυματισμούς, είχαν ψυχολογικές επιπτώσεις ή ήταν σεξουαλικής φύσης.

Οι συγκρίσεις μεταξύ των ειδών εγκλημάτων (όπως βίαιο έγκλημα και έγκλημα κατά ξένης περιουσίας) θα πρέπει να γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή. Ωστόσο, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα, σε ορισμένα είδη εγκλημάτων πολλά περιστατικά καταγγέλλονται σε άλλες αρχές πλην της αστυνομίας. Αυτό το στοιχείο θα μπορούσε να ενθαρρύνει την παροχή εναλλακτικών δυνατοτήτων υποβολής καταγγελίας για διάφορα περιστατικά. Η έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών υποστηρίζει τα πορίσματα που αναφέρονται εδώ, καθώς δείχνει ότι πολλές γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματικής και σεξουαλικής βίας επικοινωνούν με ιατρούς και υπηρεσίες υγείας και όχι με την αστυνομία. Τα αποτελέσματα των ερευνών του FRA σχετικά με τις εμπειρίες μεταναστών και απογόνων μεταναστών, Ρομά, Εβραίων και ατόμων ΛΟΑΔΜ δείχνουν επίσης ότι πολλά θύματα παρενόχλησης και βίας με κίνητρο το μίσος επικοινωνούν με διάφορους παρόχους υπηρεσιών μετά το περιστατικό, ωστόσο δεν υποβάλλουν καταγγελία στην αστυνομία.

Τα θύματα έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής μέσω του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Για να εγείρουν αυτή την αξίωση, πρέπει να έχουν πρόσβαση στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης (άρθρο 47 του Χάρτη), και η εν λόγω πρόσβαση δεν θα πρέπει να είναι απλώς θεωρητική, αλλά και αποτελεσματική στην πράξη. Προς τούτο απαιτείται η πρακτική διευκόλυνση της υποβολής καταγγελιών από τα θύματα στην αστυνομία, μέσω της ενδυνάμωσης και της ενθάρρυνσης των θυμάτων, σύμφωνα με τον γενικό στόχο του άρθρου 1 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, και με την αιτιολογική σκέψη 63 της ίδιας οδηγίας, που απαιτεί αξιόπιστες υπηρεσίες υποστήριξης. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμες για τα θύματα ανεξάρτητα από το εάν υποβάλλουν επίσημη καταγγελία για ένα έγκλημα σε αρμόδια αρχή (άρθρο 8 παράγραφος 5). Επιπλέον, σύμφωνα με την οδηγία, τα θύματα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται από τις αρμόδιες αρχές με σεβασμό, ευαισθησία και επαγγελματισμό και χωρίς κανενός είδους διακρίσεις· θα πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση στους επαγγελματίες του κλάδου που είναι πιθανόν να δεχθούν καταγγελίες, η οποία μπορεί να διευκολύνει την υποβολή καταγγελιών· ενθαρρύνεται, επίσης, η δημιουργία μηχανισμών υποβολής καταγγελιών τρίτων, καθώς και η αξιοποίηση της τεχνολογίας των επικοινωνιών για την υποβολή καταγγελιών.

Παρά τα μέτρα της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, όπως επισημαίνεται στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025), ο περιορισμένος αριθμός καταγγελιών για εγκλήματα αποτελεί σε γενικές γραμμές σοβαρό πρόβλημα, ιδίως σε σχέση με τις υποθέσεις σεξουαλικής και έμφυλης βίας. Η στρατηγική αναφέρεται, επίσης, στον περιορισμένο αριθμό καταγγελιών από θύματα που ανήκουν σε μειονεκτούσες ή ευάλωτες κοινότητες ή μειονότητες, που δεν εμπιστεύονται ιδιαίτερα τις δημόσιες αρχές, με αποτέλεσμα να μην προβαίνουν στην υποβολή καταγγελιών για εγκλήματα. Σε αυτό το πλαίσιο, η στρατηγική για τα δικαιώματα των θυμάτων ζητά από τα κράτη μέλη τη «διασφάλιση πλήρους και ορθής εφαρμογής της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων και άλλων ενωσιακών κανόνων σχετικά με τα θύματα συγκεκριμένων εγκλημάτων, ιδίως όσον αφορά τις διατάξεις για την πρόσβαση των θυμάτων σε ενημέρωση, υποστήριξη και προστασία».

ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΕ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ

Η πλειοψηφία των ανθρώπων στην ΕΕ θα ήταν πρόθυμη να παρέμβει σε περίπτωση αυτοπρόσωπης παρουσίας σε ένα έγκλημα. Ωστόσο, ένας στους πέντε δεν θα ήταν καθόλου πρόθυμος να εμπλακεί.

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 6

Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να εξετάσουν την ενίσχυση των προσπαθειών ευαισθητοποίησης για την ανάδειξη της ατομικής ευθύνης σε περιπτώσεις αυτοπρόσωπης παρουσίας σε ένα έγκλημα, η οποία θα μπορούσε να βελτιώσει τα ποσοστά υποβολής καταγγελιών στις αρχές.

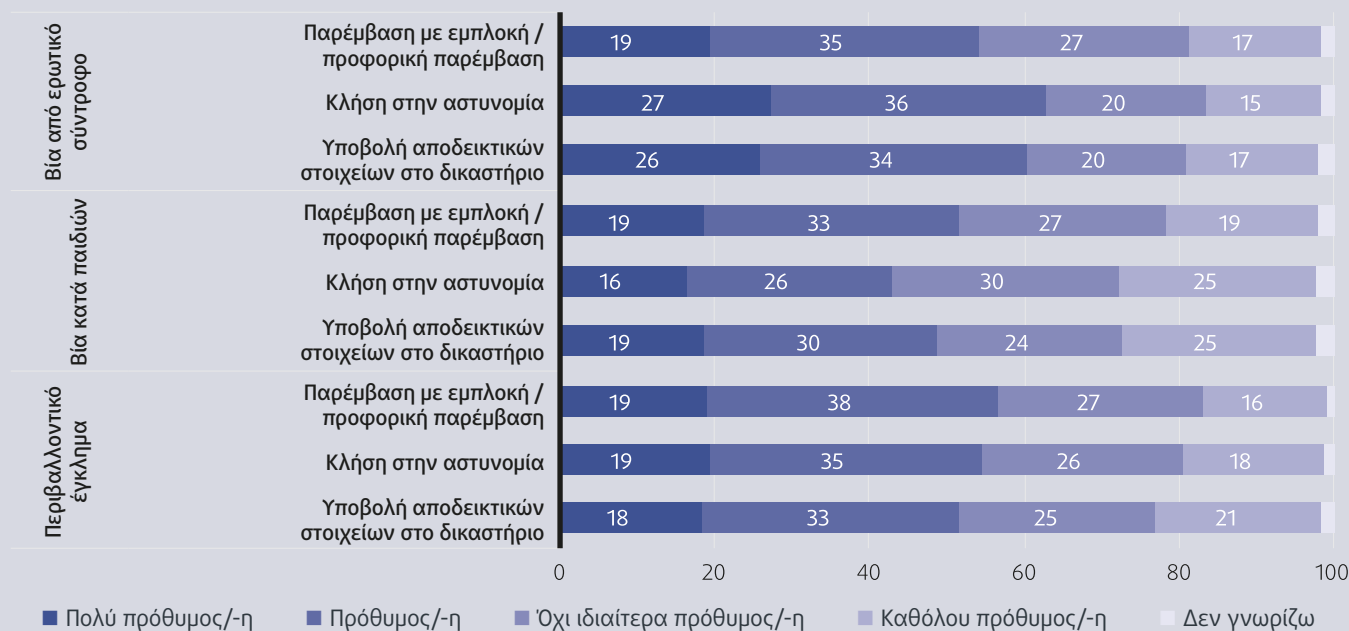
Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να οργανώσουν εκστρατείες που να ενισχύουν την ετοιμότητα των μαρτύρων να παρέμβουν προς υπεράσπιση της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων των άλλων όταν βρίσκονται σε κίνδυνο, εγγυώμενα παράλληλα την ασφάλεια των μαρτύρων.

Προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση των θυμάτων στη δικαιοσύνη, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εξετάσουν τη σύσταση αποτελεσματικών μηχανισμών υποβολής καταγγελιών ικανών να ενθαρρύνουν τους μάρτυρες εγκλημάτων που δεν είναι πρόθυμοι να προσφύγουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης—π.χ. να τηλεφωνήσουν στην αστυνομία— να επικοινωνήσουν με τρίτο φορέα, όπως είναι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν, επίσης, να εξετάσουν την ενίσχυση της πρόσβασης σε εναλλακτικούς τρόπους αυτοπρόσωπης υποβολής καταγγελιών για εγκλήματα μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μαγνητοσκοπήσεων ή επιγραμμικών ηλεκτρονικών εντύπων.

- ★ Το 54 % των ανθρώπων στην ΕΕ των 27 θα ήταν «πρόθυμο» ή «πολύ πρόθυμο» να παρέμβει εάν έβλεπε κάποιον/-α να χτυπάει τον/τη σύντροφό του/της στον δρόμο. Παρόμοια αποτελέσματα παρατηρούνται και όταν τίθεται στους συμμετέχοντες η ερώτηση σχετικά με το πώς θα ανταποκρίνονταν εάν έβλεπαν έναν γονέα να χαστουκίζει το παιδί του στον δρόμο, με το 52 % να δηλώνει «πρόθυμο» ή «πολύ πρόθυμο» να παρέμβει.
- ★ Στην περίπτωση μαρτυρίας ενός μη βίαιου περιβαλλοντικού εγκλήματος (π.χ. απόρριψη χρησιμοποιημένου ψυγείου στην ύπαιθρο), το 57 % θα ήταν «πρόθυμο» ή «πολύ πρόθυμο» να παρέμβει.
- ★ Συνολικά, οι άνθρωποι είναι πιο πιθανόν να καλέσουν την αστυνομία σε περίπτωση που είναι παρόντες όταν κάποιο άτομο χτυπά τον σύντροφό του, και επίσης όταν κάποιος απορρίπτει ένα παλιό ψυγείο. Κατά μέσον όρο, οι άνθρωποι στην ΕΕ των 27 θα ήταν λιγότερο πρόθυμοι να επικοινωνήσουν με την αστυνομία σε περίπτωση που έβλεπαν έναν γονέα να χαστουκίζει το παιδί του.
- ★ Το ποσοστό των ανθρώπων που «δεν θα ήταν καθόλου πρόθυμοι» να υποβάλουν αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο, ακόμα και εάν καλούνταν να το πράξουν, κυμαίνεται από 17 %, στην περίπτωση που έβλεπαν κάποιο άτομο να χτυπά τον σύντροφό του, έως 25 %, σε περίπτωση που έβλεπαν έναν γονέα να χαστουκίζει το παιδί του. Ωστόσο, τα εν λόγω αποτελέσματα διαφοροποιούνται σημαντικά από χώρα σε χώρα στην ΕΕ και ιδιαίτερα στην περίπτωση γονέα που χαστουκίζει το παιδί του.
- ★ Η προθυμία να προσφύγουν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης (π.χ. να καλέσουν την αστυνομία και, εάν τους ζητηθεί, να υποβάλουν αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο) είναι μικρότερη μεταξύ των ηλικιωμένων, των ατόμων με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο και των ατόμων που αντεπεξέρχονται δύσκολα στις υποχρεώσεις τους.
- ★ Οι άνθρωποι είναι λιγότερο πρόθυμοι να παρέμβουν σε περιπτώσεις όπου μια γυναίκα χτυπά έναν άνδρα (το 44 % στην ΕΕ των 27 δηλώνουν «πρόθυμοι» ή «πολύ πρόθυμοι») σε σύγκριση με τις περιπτώσεις όπου ένας άνδρας χτυπά μια γυναίκα (το 64 % στην ΕΕ των 27 είναι «πρόθυμοι» ή «πολύ πρόθυμοι»).

Η κοινωνική συνοχή προϋποθέτει τη διάθεση για συνεργασία και αλληλεγγύη, καθώς και την ετοιμότητα των ατόμων να παρέμβουν σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων άλλων ανθρώπων. Κάθε κανονιστική εντολή βασίζεται στην προθυμία των μελών μιας κοινότητας να υπερασπιστούν τους βασικούς κανόνες της. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, λίγο περισσότεροι από τους μισούς ανθρώπους στην ΕΕ θα ήταν έτοιμοι να παρέμβουν ενεργά σε περίπτωση που διαπίστωναν βιαιοπραγία σε δημόσιο χώρο, ενώ ακόμα περισσότεροι θα ήταν πρόθυμοι να παρέμβουν στην περίπτωση «μη προσωπικού» περιβαλλοντικού εγκλήματος.

ΣΧΗΜΑ 7: ΠΡΟΘΥΜΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ, ΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΟ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %)

▲
Σημειώσεις:

Εκ του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα στην ΕΕ των 27 από τους οποίους ζητήθηκε να συμπληρώσουν την ενότητα «Ευαισθητοποίηση και ευθύνες σχετικά με τα δικαιώματα» (αριθ. = 24 354)· σταθμισμένα αποτελέσματα.

Πηγή: FRA, *Fundamental Rights Survey 2019* («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»)· τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

Όταν ένα έγκλημα λαμβάνει χώρα σε δημόσιο χώρο, οι μάρτυρες μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην υποστήριξη του θύματος. Για παράδειγμα, κάποιος μπορεί να παρέμβει σε περίπτωση που βλέπουν τι διαδραματίζεται, να καλέσουν την αστυνομία ή, εάν χρειαστεί, να καταθέσουν στο δικαστήριο εις βάρος του παραβάτη. Σε ορισμένα αδικήματα –βλ. το παράδειγμα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα– δεν υπάρχει συχνά ένα μεμονωμένο «θύμα», ωστόσο οι παρευρισκόμενοι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των αρχών. Σε σχέση με τα άλλα είδη αδικημάτων, όπως αυτά που περιλαμβάνουν μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα θυμάτων, π.χ. παιδιά, ο καθοριστικός ρόλος του κοινού είναι εμφανής καθώς υπάρχει ανάγκη αποτελεσματικών διασφαλίσεων για την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας –συμπεριλαμβανομένης της χρήσης σωματικής βίας για την πρόκληση πόνου ή δυσφορίας, όσο ήπια κι αν είναι, π.χ. ένα χαστούκι– ενώ βρίσκονται υπό την επιμέλεια των γονέων τους και άλλων σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

Στην αιτιολογική σκέψη 63 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων αναγνωρίζεται κατά κάποιον τρόπο η σημασία της ύπαρξης δυνατότητας έμμεσης καταγγελίας: ζητείται η δημιουργία ενός μηχανισμού υποβολής καταγγελιών τρίτων, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να διευκολυνθεί η υποβολή καταγγελιών για εγκλήματα. Στο πλαίσιο αυτό, η οδηγία ζητεί τη θέσπιση της δυνατότητας χρήσης τεχνολογίας των επικοινωνιών, π.χ. μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μαγνητοσκοπήσεων ή επιγραμμικών ηλεκτρονικών εντύπων, για την υποβολή καταγγελιών.

ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΥΓΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Σε σύγκριση με τους άνδρες, οι γυναίκες αποφεύγουν σε μεγαλύτερο βαθμό κάποιες τοποθεσίες και καταστάσεις λόγω ανησυχίας για πιθανή επίθεση ή παρενόχληση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να έχουν λιγότερες ευκαιρίες συμμετοχής στη δημόσια ζωή.

ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ FRA 7

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να αναγνωρίσουν ότι η εν λόγω ανησυχία σχετικά με την προσωπική ασφάλεια έχει αρνητικές επιπτώσεις, ιδίως στις γυναίκες. Οι ίδιες συχνά αισθάνονται την ανάγκη να περιορίσουν τις μετακινήσεις και τις δραστηριότητές τους λόγω της απειλής επίθεσης συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής επίθεσης και παρενόχλησης, όπως προέκυψε προηγουμένως από την έρευνα του FRA σχετικά με τη βία κατά των γυναικών. Οι αρχές πρόληψης του εγκλήματος μπορούν να βοηθηθούν περαιτέρω από τα αποτελέσματα της τρέχουσας έρευνας για να εφαρμόσουν μέτρα που διασφαλίζουν την ισότητα της πρόσβασης σε δημόσιο χώρο, όπως προσεγγίσεις για την πρόληψη του εγκλήματος και τη μείωση του φόβου για εγκληματικές ενέργειες μέσω περιβαλλοντικού σχεδιασμού.

Τα μέτρα των κρατών μελών της ΕΕ για την αύξηση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών θα πρέπει να επικεντρώνονται σε ομάδες του πληθυσμού που ανησυχούν σε δυσανάλογο βαθμό για την ασφάλειά τους, με αποτέλεσμα να αποφεύγουν τοποθεσίες και καταστάσεις που θεωρούνται επικίνδυνες. Εκτός από τις γυναίκες, σε αυτές τις ομάδες περιλαμβάνονται τα άτομα χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, οι άνεργοι και όσοι αντεπεξέρχονται με δυσκολία στις υποχρεώσεις τους.

- ★ Στην ΕΕ των 27, το 63 % των ανθρώπων εκφράζει έντονη ή μέτρια ανησυχία για το ενδεχόμενο παράνομης χρήσης του ηλεκτρονικού τραπεζικού λογαριασμού ή των χρεωστικών/πιστωτικών καρτών του στους επόμενους 12 μήνες. Παράλληλα, το 62 % ανησυχεί ότι το κινητό τηλέφωνο, το πορτοφόλι ή η τσάντα του μπορεί να κλαπεί τους επόμενους 12 μήνες. Επιπλέον, το 54 % εκφράζει έντονη ή μέτρια ανησυχία σχετικά με την πιθανότητα κάποιος να διαρρήξει το σπίτι του για να κλέψει ή να προσπαθήσει να κλέψει κάτι. Επίσης, το 47 % το ανησυχεί πολύ ή αρκετά το ενδεχόμενο τρομοκρατικής επίθεσης.
- ★ Ορισμένα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά σχετίζονται με τον διαφορετικό βαθμό ανησυχίας σχετικά με τη βίωση ενός εγκλήματος. Τα ποσοστά ανησυχίας για κάποιο έγκλημα είναι υψηλότερα μεταξύ των γυναικών, των ατόμων με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, των ανέργων και όσων δυσκολεύονται να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους με το εισόδημα του νοικοκυριού τους. Τα άτομα που αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθεις δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας), τα άτομα που γεννήθηκαν εκτός ΕΕ και όσοι θεωρούν ότι ανήκουν σε εθνοτική μειονότητα εκφράζουν επίσης μεγαλύτερη ανησυχία ότι θα πέσουν θύματα εγκληματικών πράξεων σε σχέση με τα άτομα χωρίς περιορισμούς στις δραστηριότητές τους, τα άτομα που γεννήθηκαν στις χώρες όπου διεξήχθη η έρευνα και τα άτομα που δεν θεωρούν ότι ανήκουν σε εθνοτική μειονότητα.
- ★ Λόγω του φόβου της σωματικής ή σεξουαλικής επίθεσης ή παρενόχλησης, οι γυναίκες αποφεύγουν περισσότερο τον κίνδυνο από τους άνδρες στις τρεις καταστάσεις που αναφέρονται στην έρευνα: αποφεύγουν μέρη όπου δεν υπάρχει κόσμος, αποφεύγουν ορισμένους δρόμους ή περιοχές, και επίσης αποφεύγουν να μένουν μόνες με κάποιον που γνωρίζουν.
- ★ Ενώ το 64 % των γυναικών αποφεύγει τουλάχιστον μερικές φορές να πηγαίνει σε μέρη όπου δεν υπάρχει κόσμος, το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών ανέρχεται σε 36 %. Η αποφυγή ορισμένων καταστάσεων και τοποθεσιών είναι επίσης πιο συχνή μεταξύ των νέων, ωστόσο παρουσιάζει αξιοσημείωτες διαφορές από φύλο σε φύλο. Στην ηλικιακή ομάδα 16-29 ετών, το 83 % των γυναικών και το 58 % των ανδρών αποφεύγουν μία ή περισσότερες από τις τρεις αναφερόμενες καταστάσεις από φόβο επίθεσης ή παρενόχλησης.
- ★ Συγκεκριμένα, το 41 % των γυναικών αποφεύγουν τουλάχιστον μερικές φορές να μένουν μόνες με κάποιον που γνωρίζουν από τον φόβο πιθανής επίθεσης ή παρενόχλησης, έναντι 25 % των ανδρών.
- ★ Άνθρωποι που έχουν υποστεί σωματική βία ή/και παρενόχληση είναι πιο πιθανόν να αποφεύγουν καταστάσεις που θεωρούν δυνητικά επικίνδυνες. Για παράδειγμα, το 37 % των γυναικών στην ΕΕ των 27 που έχουν υποστεί σωματική βία και/ή παρενόχληση φροντίζει να αποφεύγει καταστάσεις που θεωρεί ότι ενέχουν κίνδυνο επίθεσης συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής επίθεσης ή παρενόχλησης, σε σύγκριση με το 21 % των γυναικών που δεν έχουν δεχθεί σωματική βία ή/και παρενόχληση.

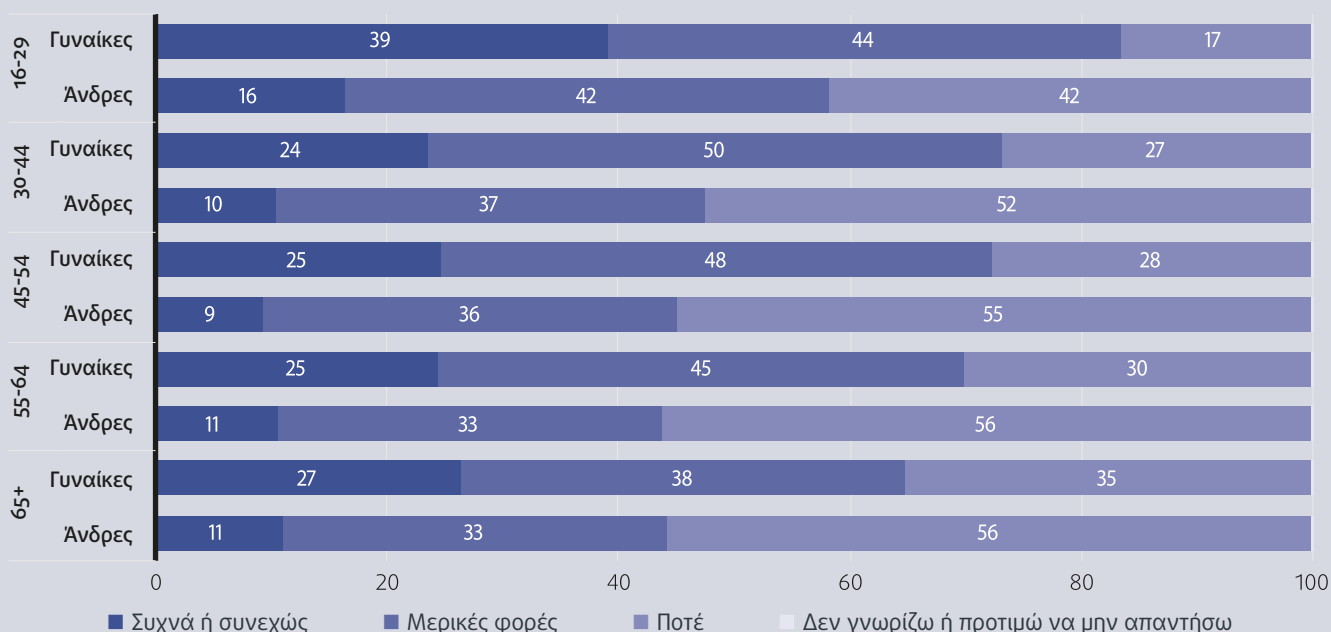
Η πιθανότητα να πέσει κάποιος θύμα εγκλήματος έχει σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνική ζωή, διότι μπορεί να επηρεάσει τις επιλογές των ατόμων, όπως τις αποφάσεις τους σχετικά με περιοχές ή καταστάσεις προς αποφυγή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η απειλή του εγκλήματος μπορεί να επεκταθεί σε μια πολύ ευρύτερη ομάδα ατόμων πέρα από εκείνα που θυματοποιούνται προσωπικά. Τα αποτελέσματα δείχνουν μια διαφορά μεταξύ των εμπειριών γυναικών και ανδρών, τόσο στον βαθμό ανησυχίας για διάφορα εγκλήματα όσο και στις συμπεριφορές αποφυγής κινδύνου που υιοθετούνται λόγω ανησυχίας για την ατομική ασφάλεια ειδικότερα. Οι γυναίκες, και ιδίως οι νεαρές, λαμβάνουν πολλά μέτρα αποφυγής κινδύνου εμπρός στην απειλή (ιδίως) της σεξουαλικής παρενόχλησης και της σεξουαλικής βίας, από την οποία πλήττονται δυσανάλογα. Η αποθάρρυνση όσον αφορά την επίσκεψη δημόσιων χώρων περιορίζει διάφορα θεμελιώδη δικαιώματα, ιδίως το δικαίωμα στην ελευθερία (άρθρο 6 του Χάρτη) και το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 7).

Όπως προκύπτει από την έρευνα του FRA για τη βία κατά των γυναικών, η αποφυγή του κινδύνου μπορεί να είναι μια λογική αντίδραση σε μια εμπειρία, όπως στις εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης των γυναικών. Ωστόσο, το εν λόγω εύρημα δεν πρέπει να επηρεάσει τη δυνατότητα, και την ισότητα ευκαιριών, όσον αφορά τη χρήση του δημόσιου χώρου. Επιπλέον, τα χαμηλότερα ποσοστά αποφυγής κινδύνου των ανδρών χρήζουν επίσης προσοχής, δεδομένου ότι τα ποσοστά των ανδρών θυμάτων είναι υψηλά όσον αφορά ορισμένα είδη εγκλημάτων σε δημόσιους χώρους.

Τα άτομα με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, οι άνεργοι, όσοι αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις συνήθεις δραστηριότητές τους (λόγω προβλήματος υγείας ή αναπηρίας) ή όσοι δυσκολεύονται να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους με το οικογενειακό τους εισόδημα εκδηλώνουν πιο έντονη ανησυχία για το ενδεχόμενο να πέσουν θύματα εγκληματικής ενέργειας. Αυτό μπορεί να σχετίζεται με διάφορους παράγοντες, όπως με τη διαμονή σε περιοχές με υψηλή εγκληματικότητα, με τον σχετικά μεγαλύτερο αντίκτυπο των εγκλημάτων κατά ξένης περιουσίας σε όσους ήδη αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε σύγκριση με όσους διαθέτουν τα οικονομικά μέσα να αντικαταστήσουν εύκολα ό,τι έχει κλαπεί ή έχουν ασφαλιστήρια συμβόλαια με πλήρη κάλυψη, ή επίσης με χαμηλότερο εισόδημα που περιορίζει τα μέσα για τη διαφύλαξη της ασφάλειας, το οποίο αντικατοπτρίζεται για παράδειγμα στα χαμηλότερα ποσοστά κατοχής αυτοκινήτου ή στην αδυναμία μετακίνησης με ταξί αργά το βράδυ.

ΣΧΗΜΑ 8: ΑΠΟΦΥΓΗ ΜΙΑΣ Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΒΟ ΕΠΙΘΕΣΗΣ Ή ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ, ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 12 ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ (ΕΕ ΤΩΝ 27, %) ^{α,β}

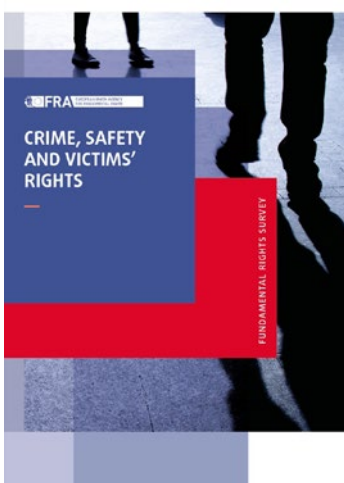

Πηγή: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 («Έρευνα του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα»)- τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε συνεργασία με τις CBS (NL), CTIE (LU) και Statistics Austria (AT)

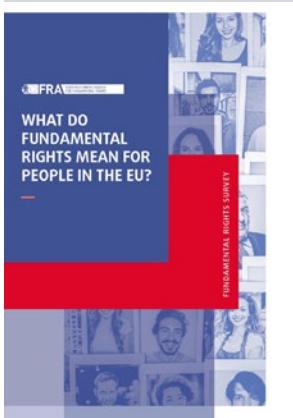
Σημειώσεις:

- ^α Εκ του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα στην ΕΕ των 27 (αριθ. = 32 537)· σταθμισμένα αποτελέσματα.
- ^β Στην έρευνα, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στην εξής ερώτηση: «Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών, έχετε προβεί σε κάποια από τις παρακάτω πράξεις από φόβο είτε για επίθεση συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής επίθεσης είτε για παρενόχληση; Α) Αποφύγατε ορισμένους δρόμους ή αποφύγατε να επισκεφθείτε ορισμένες περιοχές, Β) Αποφύγατε να επισκεφθείτε μέρη όπου δεν υπήρχε κόσμος, όπως πάρκα ή χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, Γ) Αποφύγατε να μείνετε μόνοι με ένα άτομο που γνωρίζατε το οποίο σας δημιουργούσε αίσθημα ανασφάλειας». Το σχήμα συνοψίζει τις απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά τις τρεις επιλογές. Εάν ο συμμετέχων απάντησε «συχνά» ή «συνεχώς» όσον αφορά οποιαδήποτε από τις τρεις, η απάντησή του περιλαμβάνεται σε αυτή την κατηγορία. Εάν ο συμμετέχων απάντησε «μερικές φορές» όσον αφορά οποιαδήποτε από τις τρεις επιλογές, αλλά δεν απάντησε σε καμία «συχνά» ή «συνεχώς», η απάντησή του εμφανίζεται στην κατηγορία «μερικές φορές». Οι συμμετέχοντες που δήλωσαν και για τις τρεις επιλογές «δεν γνωρίζω» ή «προτιμώ να μην απαντήσω» περιλαμβάνονται στην κατηγορία «δεν γνωρίζω ή προτιμώ να μην απαντήσω».

Η παρούσα περίληψη παρουσιάζει τα κυριότερα ευρήματα της δεύτερης έκθεσης του FRA σχετικά με την έρευνα για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Ο FRA έχει προβεί σε διάφορες άλλες δημοσιεύσεις οι οποίες παρουσιάζουν επιλεγμένα αποτελέσματα της έρευνας. Όλες οι δημοσιεύσεις είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του FRA.

EUROPEAN UNION AGENCY
FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

ΠΡΩΘΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΑΣ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΕΕ —

Η παρούσα περίληψη παρουσιάζει τα κυριότερα στοιχεία της δεύτερης κύριας έκθεσης του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) η οποία βασίζεται στην έρευνά του για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Για τις ανάγκες της έρευνας συλλέχθηκαν δεδομένα από περίπου 35 000 πολίτες σχετικά με τις εμπειρίες, τις αντιλήψεις και τη γνώμη τους για μια σειρά θεμάτων που άπτονται με ποικίλους τρόπους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η δεύτερη έκθεση του FRA επικεντρώνεται στις εμπειρίες των θυμάτων ορισμένων ειδών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της βίας, της παρενόχλησης και των εγκλημάτων κατά της ξένης παρουσίας. Η έκθεση εξετάζει επίσης πόσο συχνά καταγγέλλονται τα εν λόγω εγκλήματα στην αστυνομία, τον βαθμό στον οποίο ανησυχούν οι άνθρωποι ότι θα πέσουν θύματα εγκλήματος και πόσο πρόθυμοι θα ήταν να παρέμβουν, να υποβάλουν καταγγελία στην αστυνομία ή, εάν καλούνταν να το πράξουν, να καταθέσουν στο δικαστήριο σε ορισμένες περιπτώσεις.

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται παρέχουν τα πρώτα δεδομένα πανευρωπαϊκής έρευνας για τις εμπειρίες θυματοποίησης του γενικού πληθυσμού λόγω εγκληματικότητας, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χάραξη ενωσιακής και εθνικής πολιτικής και τη θέσπιση νομοθεσίας για τα θύματα εγκληματικών πράξεων.

Θύματα

Πρόσβαση στη
δικαιοσύνη

Κοινωνία
της πληροφορίας

Χάρτης Θεμελιωδών
Δικαιωμάτων της ΕΕ

FRA – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Βιέννη – Αυστρία

Τηλ. +43 158030-0 – Φαξ +43 158030-699

fra.europa.eu

[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)

twitter.com/EURightsAgency

[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης